

Södertörns högskola, Interkulturell Lärarutbildning mot förskola,
erfarenhetsbaserad
Utbildningsvetenskap C, Självständigt arbete 15 hp, Vårtermin VT-15

Rörelse i förskolan

– En essä skriven för att fördjupa
ämneskunskandet och vinna insikt om olika
förutsättningar för barns rörelse inomhus

Av: Emelie Gjersvold
Handledare: Ulla Ekström von Essen

Movement in preschool - An essay written for increasing the subject knowledge and gaining insight into the conditions of children's movement indoors

This essay is based on two self-perceived events that reflect each other in the form of chaotic indoor running and structured outdoor movement activity. The events create strong opposing emotions within myself and I wonder why I think that sometimes it is acceptable to move around and sometimes it is not.

The purpose of this essay is to study movement in preschool from different perspectives and extract knowledge about what movement in preschool means. By exploring multiple perspectives on motion, I strive to gather enough knowledge to create exemplary conditions for children's movement indoors. The environment should attract all individuals regardless of gender and therefore I have chosen to examine what earlier research says about boys and girls movement. The questions that form the basis for the study allow me to distance myself from the dilemma and create an understanding through new perspectives. How do I view movement? How do others view movement and what could be the underlying factors for the children's physical expression of movement?

The essay intends to look inwards at my thought processes and outwards at my actions in the events. What I did well and what I could have done differently? By reflecting continuously between theories, my thoughts and my events, I try to highlight my practical knowledge. I find myself critical of the research that says that large groups of children are stressful for children and adults, as my experience of the phenomenon is to the contrary. My practical knowledge, based on my two years of experience with large groups of children, tells me that with well-organized structures even large groups can be a successful approach.

The essay itself is a method whereby I start from my own experiences and then reflect on those experiences with the help of other theories. The essay itself is a writing process throughout which I examine a phenomenon from different perspectives. The underlying theoretical perspectives of my study are hermeneutics with the idea of interpreting the meaning behind the situation and phenomenology, by looking at a phenomenon as it affects humans as subjects.

Keywords: Motion, preschool, running, wild play, stress, influence, gender patterns, large groups of children, practical knowledge

Sammanfattning

Denna essä tar sin utgångspunkt i två självupplevda händelser som speglar varandra i form av kaosartat spring inomhus och strukturerad rörelseaktivitet utomhus. Händelserna skapar starka motsatta känslor inom mig och jag undrar varför jag anser att det ibland är okej att röra på sig och ibland inte.

Syftet med denna essä är att studera rörelse på förskolan utifrån olika perspektiv och utvinna kunskap om vad rörelse på förskolan innebär. Genom att undersöka flera olika perspektiv på rörelse har jag en vision om att skaffa mig tillräckligt med kunskap för att skapa bra förutsättningar för barns rörelse inomhus. Miljön ska locka alla individer oavsett kön och därför har jag även valt att undersöka vad tidigare forskning säger om pojkars och flickors rörelse. Frågorna som ligger till grund för studien öppnar upp för att distansera mig från dilemmat och skapa förståelse genom nya perspektiv. Hur ser jag på rörelse, hur ser andra på rörelse och vad kan ligga till grund för barnens kroppsliga uttryck för rörelse?

Essän syftar till att rikta blicken mot mig själv och mitt agerande i händelserna, vad jag gjorde bra och vad jag kunde ha gjort annorlunda. Genom att reflektera med en pendlande rörelse mellan teorier, mina tankar och mina händelser, försöker jag synliggöra vad som är min praktiska kunskap. Jag ställer mig kritisk mot den forskning som påstår att stora barngrupper är stressande för barn och vuxna, då min upplevelse av fenomenet är annorlunda. Min praktiska kunskap, baserad på mina två års erfarenheter med stora barngrupper, säger mig att med välorganiserade strukturer blir även detta ett framgångsrikt arbetssätt.

Essän i sig är en metod där jag genom att utgå från mina egna erfarenheter, reflekterar kring dessa med hjälp av andra teorier. Att skriva en essä handlar om processkrivande där jag undersöker ett fenomen ur flera olika perspektiv. Till grund för framskridandet av min studie ligger även hermeneutiken med sin tanke om att tolka meningen bakom och fenomenologin genom att se på ett fenomen så som det upplevs av människan som subjekt.

Sökord: Rörelse, förskola, spring, vild lek, stress, inflytande, könsmönster, stora barngrupper, praktisk kunskap

Innehållsförteckning

Movement in preschool - An essay written for increasing the subject knowledge and gaining insight into the conditions of children's movement indoors	2
Sammanfattning	3
"Sluta springa och ta av er skorna istället"	5
Honky tonk - en planerad rörelseaktivitet	8
Självreflektion	10
Syfte och frågeställning	11
Metod	13
Att skriva essä	13
Hermeneutiken	14
Fenomenologi	15
Litteraturval	17
Etiska överväganden	17
Olika definitioner av rörelse på förskolan	17
Den vilda lekens betydelse	20
En balans mellan egna värderingar och barns rätt till inflytande	22
Vem är jag att bestämma vad som är rätt eller fel?	26
Flickors och pojkars rörelse	27
Rörelse som strategi mot stress	31
Stora barngrupper	33
Sträva efter en balans	34
Praktisk kunskap - att sätta fingret på det där specifika	36
Slutord	38
Referenslista	40
Elektroniska resurser	41

"Sluta springa och ta av er skorna istället"

Med snabba fingrar trycker jag in koden som låser upp dörren in till förskolans grovhall där upp emot hundra barn får plats att ställa sina skor. Jag öppnar enbart upp en mindre springa i dörröppningen men trots detta börjar alla barnen 1-3 år gamla tränga sig fram mellan sina vänner och mina ben för att så snart som möjligt få komma in i värmen. Istället för att stoppa barnen låter jag dem rusa in och ropar lite dovt efter dem "ta nu av er skorna på mattan först, skorna först". Jag har en förhoppning om att de ska lyssna på mig och slå sig ner på den flera kvadratmeter stora mattan men ingen verkar bry sig om vad jag säger. Jag vet inte ens om de uppfattar min röst då deras plötsligt högljudda glädjetjut är betydligt högre än min stämma. Egentligen vill jag skynda in efter barnen men måste invänta en långsam liten krabat som inte varit med i trängseln. "Kom nu kompis" säger jag med hopp om att barnet ska skynda på lite.

Längre bort på gården ser jag min ena kollega som återigen fastnat i en konflikt med Vilmer. Vilmer ser ut att vara så arg att han inte vet var han ska ta vägen. Han vill inte lämna sin lek i sandlådan, leken med grävskoporna. Varje dag uppstår många av dessa konflikter med Vilmer och jag vet att saken bara blir ännu värre om min kollega skulle bära in honom till hallen. Dessutom vet jag att även om jag just nu blir ensam en liten stund med allt för många barn, så blir utfallet i längden till det bättre.

De andra fyra kollegorna är inne på avdelningen och i skötrummet med resten av alla barnen. Idag är alla här, ingen är sjuk för ovanlighetens skull. Det innebär att vi är trettio barn och sex pedagoger. Då är det viktigt att alla följer den planering vi har strukturerat upp för att verksamheten ska rulla på bästa sätt. Att vi går in tio barn i taget tillsammans med två pedagoger är en del av den planeringen.

Jag ser i ögonvrån hur flera av barnen har sprungit förbi den stora öppningen vidare in till klädhallen längre bort, och så klart med skorna på. Jag hör Anders snabba steg och Miltons glädjetjut, de har påbörjat den dagliga jaga-mig-leken. Runt, runt far de mellan de åttio klädhyllorna i skrikande grön färg. Utrymmet i hallen är stort och vi skulle med all säkerhet kunna gå in alla barn samtidigt och klä av oss utan att det skulle bli någon vidare trängsel runt klädhyllorna. Varför har Anders och Milton behov av att springa där just nu, tänker jag. De gick precis in från gården där de har sprungit, hoppat, jagat, rullat, ramlat, klättrat och dansat. Har de inte förbrukat all energi än? Jag anser att de borde vara trötta nu men istället kanske det stora utrymmet i hallen inbjuder till en ny springlek.

Den långsamma lilla krabaten är Amelie som inte är mer än ett och ett halvt år gammal. Hon lunkar fram som en liten pingvin och jag ser hur hon närmar sig den öppna dörren

samtidigt som jag hör den vilda leken mellan klädhyllorna. Långsamt traskar hon över tröskeln. Sådär ja, äntligen är alla inne, tänker jag och kastar mig snabbt in samtidigt som jag i ögonvrån ser till att dörren inte stängs igen på någons små fingrar. Går ut i klädhallen, fångar upp Anders och Milton i den snabba farten och föser dem tillbaka till grovhallen där jag påminner dem om att ta av sig skorna först. Inser att medan jag hämtade dessa två har Oscar, Ellie och Elton också smitit in med skorna på och börjat springa runt. De skriker och skrattar. Än så länge har inte ett enda barn tagit av sig skorna och jag har inte haft möjligheten att hjälpa någon av de som faktiskt står kvar ute i grovhallen. Det växer en stress inom mig, en stress över att jag inte lyckas ta kontrollen över situationen, en stress som drar ner mitt humör och mitt sätt att prata med barnen. Jag känner mig som en riktigt tråkig, tjurig och tjugig pedagog, en sådan som ingen vill vara med. Det jobbigaste med den här stressen som växer inom mig, är att jag innerst inne vet att den smittar av sig på barnen vilket bara gör saken värre. De märker på en gång när jag blir stressad och det känns som om de plötsligt får ännu mer energi och på något konstigt vis fylls på med extra rörelseglädje. Hur kan detta egentligen komma sig? Kan det vara barnens sätt att försöka hantera den stress som uppstår?

Jag springer efter barnen och försöker hinna ikapp. Oscar får syn på mig och verkar uppfatta mig som om jag är med i leken. Han tittar på mig, skrattar och springer åt andra hållet. Jag ger ifrån mig en tung suck och irritationen börjar spridas ordentligt inom mig. Varför kan de inte bara lyssna på vad jag säger och börja ta av sig skorna och kläderna, tänker jag frustrerat. Jag tar ny sats och springer efter de tre barnen som springer för livet efter varandra. Ljudnivån av deras ljusa toner skär i mina öron och jag önskar att jag hade haft öronproppar med mig idag.

Jag rundar ett hörn och möter Elton. Lyckas fånga honom i mina armar och för honom med bestämda steg tillbaka till grovhallen och de väntande barnen. Där står Benjamin högst uppe på ett bord som jag länge undrat varför det står i vår hall när det egentligen ska placeras i vår uteateljé. Han står där, vinglar och försöker trycka på alla knappar han når. Jag känner att jag genast måste lyfta ner honom därifrån. Han får sitta på mattan och vänta eller själv försöka ta av sig skorna medan jag hämtar Oscar och Ellie som är kvar i klädhallen. Slänger samtidigt en blick över hallen för att undersöka hur det egentligen går för barnen. Amelie står och plockar bland alla skor, Melissa och Nova är faktiskt i full fart att klä av sig både skor och overaller och Benjamin är redan på väg mot en ny destination. Men var tog Anders och Milton vägen? Jag ser mig omkring. En toalettdörr står på glänt. Jag tittar in och får syn på de två saknade barnen. "Nej stopp!". De står och stoppar ner mängder av papper i toaletten. "Det blir stopp i toaletten om ni gör så där, sluta på en gång och kom ut och ta av er skorna!". Jag

känner att irritationer växer som ett exploderande fyrverkeri inom mig. Jag tar ett djupt andetag.

"Nu mina kompisar får ni faktiskt försöka ta av er skorna! Kanske kan ni hjälpa varandra"? Anders och Milton tittar på varandra och skrattar. Anders börjar sprattla som en sprattelgubbe och kastar sig sedan ner på golvet fortare än jag hinner blinka.

Det slår mig plötsligt att Elton inte längre är synlig och måste ha smitit tillbaka till klädhallen där Oscar och Ellie springer omkring. Med tunga och bestämda steg tänker jag att jag ska visa barnen min frustration, att jag inom en snar framtid kommer att bli arg på dem om de inte kommer och gör som jag säger, alltså slutar springa och skrika här inne. För det är väl ändå så det ska vara på förskolan? Springa och skrika det får en göra ute. Inne är det lugna lekar som gäller. På det här viset är i alla fall jag uppfostrad, utifrån den normen. Men tänk om mina tankar om vad som är rätt eller fel går emot den nya läroplanens riktlinjer om barns inflytande? Barnen här visar klart och tydligt att de vill springa, de har gjort sitt val. De struntar fullständigt i att vi egentligen bör ta av oss kläderna för att gå in och äta lunch. Det är så klart mycket roligare att jaga varandra, det förstår jag. Jag skulle också mycket hellre springa runt där och jaga barnen och strunta i att vi har skorna på oss. Så där som jag ibland brukar göra när ingen ser, smita in med skorna på för att lämna ett par blöta vantar i torkrummet eller kanske lämna frukthinken. Ibland orkar jag inte ta på mig skoskydden, men det gör ingenting för ingen ser mig. Och för att jag bestämmer själv, jag gör det jag känner för.

Jag möter Oscar och fångar honom utan att han är beredd. Han springer nästan rakt in i mina armar. Han ser in i mina ögon och kastar sig bakåt. Hans kropp blir som en spagetti som väger bly. Jag är inte alls beredd och hans tyngd vinner nästan över mina svaga armar, om det inte hade varit för att han gjort på samma vis mot mig flera gånger förut. Utan att tänka slänger jag mig ner på marken och hamnar med armen under Oscar och hinner rädda hans huvud från att slå i marken. Jag är så fruktansvärt trött på det här nu! Jag vill bara slita av mig håret och strunta i dem allihop. "Nu räcker det Oscar! Vi får inte springa inne och det har vi pratat om förut. Gå! Gå får du göra här inne" säger jag bestämt, tittar i Oscars ögon och rynkar ögonbrynen så att han verkligen ska se att jag är arg. Oscars ögon sneglar åt sidan och visar tydligt att han inte vill se min ilska. Han till och med småler lite grann.

Jag tar med mig Oscar i ena handen och går med långa, bestämda steg fram mot Ellie som står och plockar ner massa kläder från någon annans hylla. Tar henne i den andra handen och börjar leta efter Elton. Var har han nu tagit vägen, mumlar jag lite för mig själv. Vi går ett varv mellan alla de åttio hyllorna men hittar ingen Elton. Då kommer Alva, vår ena kokerska

ut med Elton i handen. "Han hade smitit in till oss igen, vi måste nog bli bättre på att stänga dörren in till köket". "Tack Alva! Kan du tänka dig att hjälpa mig att samla ihop alla barnen i grovhallen innan du går tillbaka?". Alva hjälper mig och jag känner en lättnad medan jag ställer för öppningen in till klädhallen med en bänk. "Nu alla kompisar, tar vi och hjälper varandra att ta av skorna".

När alla barnen är där de ska kan jag äntligen hjälpa dem. Melissa och Nova är redan klara och går för att hänga upp kläderna men kommer sedan tillbaka till mattan där vi andra sitter. Så vad kan jag nu hitta på för att hålla barnen kvar? Jo! "Kom alla kompisar så samlas vi här tillsammans och sjunger lite medan vi hjälper varandra" föreslår jag. "Ja!!" ropar barnen i kör. Samtidigt som jag börjar hjälpa Amelie sjunger vi på den klassiska blinka lilla stjärna. Men innan ens första meningen är sjungen står Benjamin upp igen och siktar mot tomrummet under diskhon. Tomrummet där korgarna i vanliga fall är placerade men som numera är tomt då barnen för något år sedan hade som vana att dra ut alla korgarna för att sätta dem på huvudet istället. Ellie är också på väg att ställa sig upp men jag sträcker på mig allt vad jag kan och når henne precis för att stoppa henne. "Fjärran lockar du min syn" sjunger jag vidare tillsammans med barnen. Melissa och Nova sjunger för kung och fosterland. "Jag är ett monster!" säger då plötsligt Oscar. "Wroooaawr!!!" ryter han ut och ser på Elton som tittar med stora ögon på Oscar. "Hjäääälp" skriker Elton och börjar resa sig upp. Jag avbryter sången, stoppar Elton från att springa iväg och påpekar att de inte får skrika inne. "Jag får faktiskt ont i mina öron när ni skriker". Då ser jag att Melissa och Nova tröttnar och innan jag vet ordet av springer de iväg som små pilar på väg mot en darttavla. Jag tänker att nästa gång vi går in måste vi hitta en annan lösning.

Honky tonk - en planerad rörelseaktivitet

Ungefär ett halvår tidigare var vi mitt uppe i ett projekt om kroppen. Under planeringsdagen tidigare på vårterminen hade vi diskuterat de observationer vi gjort i barngruppen. Alla i mitt arbetslag hade gjort liknande observationer av barnens behov av att få röra på sig samt deras, vad vi upplevde det, stora intresse för olika former av rörelse. Några barn hade inte lärt sig att gå än medan andra flög runt ute på gården och inne i lokalerna. Upp på stolarna, under borden, fram och tillbaka på vilomadrasserna som ofta låg placerade på golvet. Tjo och stim var det som barngruppen var mest fokuserade på. Baserat på dessa observationer valde vi att arbeta med kroppen på många olika vis. Den stora barngruppen delades in i tre mindre grupper om tio barn i varje och dessa grupper deltog i tre olika aktiviteter tre dagar i veckan.

Det ena var skapande med kroppen, det andra var språkliga klurigheter där vi genom små uppgifter lärde oss om kroppsdelarna och det sista var rörelse.

Här står jag nu och ska precis sätta igång med en rörelseaktivitet med en blandad grupp barn, då vi idag har bortfall på ordinarie pedagoger. Jag och mina två andra kollegor bestämde oss på en gång för att stanna kvar utomhus på gården och göra en rörelseaktivitet här istället för att gå in. Honky tonk av Mora träsk står på schemat, en rörelseaktivitet vi vid flera tillfällen gjort tillsammans med barnen och de verkar älska den. "Kom alla barn! Ska vi köra lite Honky tonk?" ropar jag över gården och flera av barnen stannar upp i sin lek, släpper spadar och hinkar och rusar fram till mig som står bredvid stereon. Jag trycker fram spår fem på cd-skivan och trycker på play. Det börjar genast att dåna musik ur högtalarna och fler barn hör vad som är på gång. Jag känner hur jag nästan tar på mig en mask, likt att jag nu skulle spela teater framför en stor publik. Mina kollegor hjälper till att gå runt till barnen på gården och uppmärksamma dem på musiken. Fler och fler barn tillkommer i en stor ring runt mig och stereon. Röster börjar sjunga och jag sjunger självfallet glatt med. "Armen fram, armen bak, armen fram och skaka lite grann" skrålar jag samtidigt som jag viftar med ena armen i stora rörelser, fram, bak, fram och sedan skakar jag på armen. Barnen tittar på mig med stora ögon.

Rösterna från stereon tystnar, min kollega har pausat låten så att jag får möjlighet att uppmärksamma barnen på vad som kommer närmast. Jag ropar till barnen "kom igen kompisar, nu tar vi den andra armen. Var har ni den?" och jag vinkar med den andra armen för att göra barnen uppmärksamma på att de ska byta arm. Den första armen gömmer jag bakom ryggen. Musiken går återigen igång och vi sjunger vidare om den andra armen. Sedan fortsätter vi igenom hela kroppen, ena benet, andra benet, magen, rumpan och sist håret. Mellan varje kroppsdel pausar min kollega och jag kan visa vilken kroppsdel som kommer närmast. Nästan alla barn på gården deltar på sitt sätt. Vissa barn hänger med i både rörelser och sång, andra hänger med på det ena eller det andra. Några står och iakttar vad som händer, antingen står de mitt i ringen eller en bit ifrån. Någon av de yngsta står och viftar på rumpan. När låten är slut ropar flera av barnen "En gång till Emelie! Vi vill göra en gång till!".

Efter att ha upprepat aktiviteten ett antal gånger känner jag hur jag själv börjar bli trött i kroppen. Det är nästan så svetten rinner och det är inte så konstigt så varmt som det börjat bli i solen samt hur mycket vi har rört på oss. Jag känner mig tillfreds med dagens aktivitet. En känsla av stolthet sprider sig i min kropp och jag vet med mig att jag gjorde bra ifrån mig. Jag gav barnen en möjlighet att få röra på sig, en möjlighet att tillfredsställa sina rörelsebehov om de ville. Men vad var det egentligen som blev så bra? Vad är det jag är så nöjd med? Kan jag

använda mig av det som faktiskt blev så bra i denna aktivitet för att skapa bra förutsättningar för rörelseaktiviteter inomhus?

Lite senare under dagen tittar jag på en videoinspelning från aktiviteten och jag förundras över vilka barn som deltog aktivt i rörelserna och vilka som valde att iaktta. På filmen ser jag Melissa, Nova, Saga och Tuva längst fram i publiken. Deras rörelser är stora, de sjunger, lyssnar och de viftar med kroppsdelarna så mycket de bara orkar. I mitten av ringen står Nina, hon är den som står och viftar på rumpan. Det gör hon alltid så fort hon hör musik. Bredvid henne står Simon helt stilla, men hans blick avslöjar hur hans hjärna går på högvarv. Hans ögon följer minsta lilla rörelse jag gör. Han är med, men på sitt sätt. Runt om dessa två står flera andra barn som följer med lite smått och lite då och då. Men det som får mig att tänka till är de barn som väljer att stå lite utanför. Till att börja med har vi Oscar. Han har slagit sig ned på marken en liten bit bort. Där sitter han och tittar men han ser inte speciellt intresserad ut. Men han går heller inte iväg och hittar på någonting annat. I utkanten av klungan dansande barn står Svante med en spade i handen och bredvid honom står Emil och Elton. De iakttar också utan minsta tecken på att vilja vara mer delaktiga. Så här i efterhand undrar jag hur det kan komma sig? Oscar och Elton som i hallen var så intresserade av att röra på sig, varför deltog de då inte i rörelseaktiviteten? Det är inte första gången de väljer att inte delta. De flesta av de mindre aktiva barnen är vid det här tillfället pojkar medan flickorna är de som rör på sig mest. Jag vill minnas att jag någonstans har läst att det sägs vara pojkar som har störst intresse av att röra på sig, åtminstone att deras lekar är mest rörelseaktiva. Vad är det som påverkat att det ser annorlunda ut här? Hade utfallet blivit ett annat om jag hade valt en annan rörelseaktivitet så som att springa runt och jaga varandra? Hade fler pojkar deltagit ifall den ledande pedagogen hade varit av manligt kön?

Självreflektion

Jag har under mina åtta år i förskolans verksamhet alltid erfarit att barn har haft ett stort behov av att röra på sig. Händelserna ovan är enbart några få av väldigt många situationer där jag har upplevt både ostrukturerat springande eller planerad rörelse i olika former. Det har alltid funnits något inom mig som inspirerat mig till att ta tillvara och stimulera barnens behov och intresse för rörelse. Allt jag erfarit kring barns olika rörelser har bildat ett bibliotek av praktisk kunskap inom mig dit jag, beroende på vad barnen ger uttryck för, kan gå tillbaka till och leta fram liknande erfarenheter för att se samband. Sambanden hjälper mig, ofta utan att behöva tänka, att veta hur och när jag behöver agera i en viss situation för att tillmötesgå

barnens uttryck på bästa sätt. Men det händer också att jag känner att jag misslyckas i vissa situationer så som i hallen där jag behöver tillmötesgå ett större antal barn på egen hand. Jag undrar vad jag hade kunnat göra annorlunda? Vad hade krävts för att jag skulle känna mig tillfreds med situationen?

Rörelse utomhus är en självklarhet i dagens förskoleverksamhet men jag har en önskan om att möjliggöra för detta även inomhus. Frågan är bara hur detta kan gå till utan att rörelserna blir till vilda lekar med risk för att skada varandra fysiskt eller utan att ljudnivån når höjder som kan skada vår hörsel? Är det möjligt för mig att skapa bra förutsättningar för rörelse inomhus? Vad krävs det i sådana fall av mig som pedagog?

I hallen känner jag stressen växa när barnens kroppar börjar röra sig allt snabbare medan jag i den planerade aktiviteten känner mig tillfreds med att ha uppmuntrat barnen till rörelse. Vad har jag egentligen för inställning till barnens behov av rörelse? Kan det vara så att jag tycker det är mer lämpligt för barnen att röra på sig inom anordnade former än om de själva börjar röra på sig? Anses det mer accepterat med vissa former av rörelser än andra?

Jag känner ofta att jag vill så mycket mer än det är möjligt. Min vilja är att uppmuntra varje individ till självbestämmande och vara en tillåtande pedagog som försöker tillfredsställa barnens behov och intressen så ofta det går. Men många gånger känns det som att barnens inflytande får komma i andra hand och verksamhetens struktur i första. Jag står mitt emellan förskolans styrdokument som säger att barnen ska få inflytande i verksamheten och att den ska utgå från barnens intressen samt den struktur med tider som ska passas, blöjbyten som ska utföras, måltider som ska ätas och så vidare. Finns det en risk att strukturen av rutiner med de stora barngrupperna skapar mer stress för barnen än vad det gör nytta?

Jag skulle vilja utnyttja de stora lokalerna och bygga upp en miljö som bjuder in till strukturerad rörelse. Kanske ett helt rum inrett som en hinderbana. Tunnlrar att krypa genom, bänkar att balansera på, stolar att klättra över, mattor att rulla på. En miljö dit barnen kan ta sig när det känner att kroppen behöver få röra på sig. Skulle en sådan miljö locka och stimulera alla individer oavsett kön? Finns det några faktorer inom de traditionella könsrollerna som jag bör ha kunskap om för att motverka att en sådan miljö vidmakthåller eller förstärker könsmonster?

Syfte och frågeställning

Syftet med denna essä är att studera fenomenet rörelse på förskolan utifrån olika perspektiv på de dilemman jag i tidigare avsnitt beskrivit. Med utgångspunkt i perspektiven vill jag

utvinna ny kunskap om vad rörelse på förskolan innebär och dess betydelse för barn. Genom att ta del av andras teorier förväntar jag mig att erövra forskningsbaserad kunskap i ämnet. Reflekterande samtal mellan de teoretiska perspektiven och min praktiska kunskap hjälper mig att undersöka vad som kommer att krävas av mig som pedagog för att jag ska kunna ge barnen möjligheter till varierad rörelse inomhus. Syftet är att under processkrivandets gång undersöka vad som kan vara goda förutsättningar för rörelse utifrån de olika perspektiven och i slutskedet skapat större förståelse för hur jag kan förverkliga min vision om en rörelsemiljö inomhus.

Forskning kring normer av pojkars och flickors rörelse får ligga till grund för att vidare tolka hur jag kan strukturera en för alla individer inbjudande miljö där barnen har lika möjligheter. Varje individ formas in i det samhälle där vi lever, bland annat utifrån olika traditioner, religioner och kulturer. De normer jag tillägnat mig samt vad jag lärt mig om vad som är rätt och fel under min uppväxt, blir utifrån mina ageranden synligt i verksamheten. Jag kommer därför pröva att undersöka huruvida mina värderingar krockar med läroplanens riktlinjer om barns inflytande i verksamheten och vilka konsekvenser detta i sådana fall skulle kunna få. Kanske hamnar jag i ett etiskt dilemma där mina värderingar står mot barnens rätt till inflytande i verksamheten. Vem är jag i så fall att bestämma vad som är rätt eller fel?

Det ställs många krav på barnen i hallen och jag har en del förväntningar som jag försöker få barnen att uppfylla. Tankar uppstår kring huruvida rörelsen kan vara relaterat till stress och vad som kan ligga till grund för detta. Den förskoleverksamhet där jag arbetar är uppbyggd på stora barngrupper, stora arbetslag och i stora lokaler där alla vistas samtidigt beroende på strukturen. Jag kommer att studera huruvida detta påverkar barnen och om möjligheten att "det stora" är en av flera faktorer som skapar stress hos barn och vuxna.

Slutligen finns en förhoppning inom mig att jag med denna essä kan komma att inspirera andra att intressera sig för barns rörelse i den pedagogiska innemiljön så att fler barn får möjligheten att komma ifrån trenden att grovmotoriska lekar måste ske utomhus. Lotte Alsterdal skriver att "när studenterna lämnar sin utbildning som färdiga förskollärare finns deras texter kvar, de har lämnat efter sig ett bidrag som säger en hel del om förskolans vardag och dess dilemman idag" (Alsterdal 2014, s. 77).

Jag kommer att basera min studie på dessa frågeställningar:

- Hur definierar jag, forskare, *Läroplanen för förskolan* samt andra förskollärare barns rörelse i förskolan?

- Vad är min inställning till olika former av barns rörelse och hur påverkar det mitt arbetssätt att möta barnen i deras kroppsliga uttryck och rätt till inflytande i verksamheten?
- Vad säger forskningen om pojkars respektive flickors rörelse i förskolan och hur kan jag motverka eventuella könsmonster?
- På vilket sätt kan rörelse relatera till stress och vad kan vara bidragande faktorer?
- Vad i den teoretiska kunskapen och min praktiska kunskap kan jag använda för att skapa bra förutsättningar i miljön för barns rörelse inomhus?

Metod

Att skriva essä

För denna studie har jag valt essäskrivande som metod i syfte att reflektera kring min praktiska kunskap och den verksamhet jag befinner mig i. En essä baseras på gestaltade berättelser om egenupplevda handlingssituationer som författaren under skrivandets gång ställer mot olika teorier och egna reflektioner som uppstår. Lotte Alsterdal är docent i den praktiska kunskapens teori och arbetslivsforskare med inriktning på praktisk kunskap och har skrivit en artikel om essäskrivandet som metod. Hon beskriver att "det är fråga om processkrivandet där studenten växlar mellan att skriva, läsa och undersöka texten" (Alsterdal 2014, s. 53). Essän kommer att behandlas flera gånger i en skrivgrupp med andra studenter samt en handledare. Fokus ligger inte på att komma fram till ett resultat som i en empirisk uppsats. Fokus ligger istället på den skrivande lärprocessen där författaren, jag, med hjälp av texten och skrivgruppen kommer kunna skapa större förståelse för tidigare dolda perspektiv. Alsterdal refererar till Ricoeur i sin text och menar att han "pekar på att tillägnet av en text inte innebär att ta den i besittning för att bekräfta och applicera den på sig själv, utan snarare att låta texten påverka och förändra sitt jag" (Ricoeur 2011 se Alsterdal 2014, s. 69).

Under skrivandets gång kommer jag att föra en inre dialog med mig själv, med mina tankar, mina resonemang. Jag kommer i text försöka beskriva den inre dialogen och *reflektera* kring det mina fingrar skriver. Enligt Alsterdal innebär reflektion "att blicka tillbaka på ett eftertänksamt sätt /.../ en form för att arbeta med sina erfarenheter i syfte att lära" (Alsterdal 2014, s. 55). Att reflektera blir för mig en naturlig metod i processkrivandet då jag hela tiden tittar tillbaka på mina händelser och försöker förstå dessa ur nya perspektiv. Reflektion är dessutom en mycket användbar metod inom förskolans verksamhet och därför har jag förhoppningar att genom essän utveckla den reflekterande förmågan jag redan besitter.

En yttre dialog kommer att föras genom reflektioner i skrivsgruppen samt i dialog med andras teorier, det vill säga min text i dialog med andras perspektiv utifrån. Maria Hammarén, docent i Yrkeskunnande och teknologi, skriver i sin bok *Skriva - en metod för reflektion* om samspelet mellan skrivandet och dialogerna där hon menar att "använda skrivande som metod för reflektion i arbetslivet syftar till att stärka den inre och yttre dialogens växelverkan" (Hammarén 2005, s. 27). När det förs en yttre dialog om den inre dialogens uttryck påverkas den inre dialogen och vi tar in den nya kunskapen från praktiken. Hammarén skriver att "i den process som skrivgruppen sätter igång kan mycket oväntat ske. Kanske upptäcker gruppen gemensamma dilemman som nu öppet går att hantera" (a.a., s. 29). På så vis blir min skrivgrupp av stor vikt för fortskridandet av textens skiftande infallsvinklar. Vissa infallsvinklar kommer att förkastas medan andra kommer att berika och förnya min inre dialog.

Karaktäristiskt för essäskrivande är att författaren alltid är i en pendlande rörelse mellan närhet och distans till den egenupplevda händelsen. Som författare är jag i behov av denna rörelse för att få syn på det jag inte visste att jag visste, vilket Hammarén menar att skrivandet uppmuntrar till (a.a., s. 15). Genom att pendla in och ut i min text, in och ut i andras texter samt in och ut ur de dialoger som kommer att föras kring kunskapsinnehållet i min essä, hoppas jag upptäcka, som Alsterdal beskriver, nya sätt att handla i min praktik och på så vis kunna förändra den (Alsterdal 2014, s. 77). Det vill säga, utveckla mig till en bättre förskollärare.

Hermeneutiken

Förutom essäskrivande som metod grundar sig min studie på hermeneutiken. Ulf Brinkkjær, lektor vid Pedagogiska institutionen i Danmark, och Marianne Høyen, ingenjör, cand.mag i pedagogik samt fil.dr, skriver i boken *Vetenskapsteori för lärarstudenter* att forskare inom hermeneutiken intresserar sig av "allt som är frambringat med mening, det vill säga allt som är meningsfullt" (Brinkkjær & Høyen 2013, s. 73). De är ute efter att "tolka meningen med människoskapade ting i ljuset av det historiska sammanhang som frambringat dem" (a.a.). Med detta menas att för att skapa förståelse av meningen bakom tingen måste dessa beaktas utifrån den kontext och den betydelsehorisont där den är skapad (a.a.). Jag kommer utifrån min text att försöka tolka det som sker och söka förståelse för meningen bakom - varför gör jag som jag gör och varför gör barnen som de gör. Jag kommer att se på detta utifrån förskolans kulturella ram och nutida samhällets normer.

Metodisk hermeneutik innebär att forskaren vill skapa förståelse för mänskliga handlingar genom en så kallad tolkningsprocess från del till helhet. Brinkkjær & Høyen förklarar att "delen ger förståelse av helheten, som i sin tur ger förståelsen av delen" (a.a., s. 75). Helheten ligger i mina berättelser och delarna blir de bitar som jag en i taget tolkar utifrån olika perspektiv för att nå en annan förståelse av helheten. Jag kommer då även att vinna insikt om hur delarna spelar roll för och påverkar varandra.

I filosofisk hermeneutik har forskaren för avsikt att undersöka hur själva förståelsen allmänt sett sker. Brinkkjær & Høyen beskriver förståelseprocessen på så vis att vi först föds in i en redan existerande kultur vilken blir grunden till våra traditioner och fördomar som vi för med oss resten av livet. Fördomar ur denna vinkel är de antaganden som vi på förhand redan skaffat oss. Brinkkjær & Høyen skriver att "den sfär som utgör bakgrunden för vår förståelse kallar Gadamer vår förståelsehorisont" (Brinkkjær & Høyen 2013, s. 76f). Hans-Georg Gadamer var en tysk filosof och var människan som myntade den filosofiska hermeneutiken (a.a., s. 76). Varje människa har sin egna förståelsehorisont. I studien kommer jag utgå från min förståelsehorisont och på vägen möta andra författares förståelsehorisonter i syfte att försöka förstå meningen i handlandet. Jag får då möjlighet att utvidga min egen existerande horisont "med den mening man utläser av fenomenets eller textens betydelse" (a.a., s. 77). Vartefter flera olika tolkningar framstår kommer jag gradvis att vinna en allt större förståelse. Utifrån detta kan förståelseprocessen ses som en sammansmältning av horisonter (a.a., s. 77). Vid träffar med skrivgruppen kommer många förståelsehorisonter att mötas, varje student har en egen. När hela essän är färdig hoppas jag ha utvecklat min förståelsehorisont och på så vis vunnit mer kunskap och visdom om fenomenet rörelse.

Fenomenologi

För möjligheten att få en helhetsbild på definitionen av fenomenet rörelse har jag valt att i min essä göra en mindre fenomenologisk undersökning. Jag kommer att söka efter universitetsstudier där forskaren genom intervju fått ta del av pedagogers upplevelse av rörelse i förskolan. Resultatet från undersökningen kommer jag sedan att jämföra med definitioner från *Läroplanen för förskolan* och uppslagsverk. Jag kallar essän i sin helhet för en studie medan jag använder begreppet undersökning när jag syftar på analysen av andras empiriska material.

Fenomenologin inriktar sig på det subjektiva innebärande någonting med utgångspunkt i människan själv. Brinkkjær & Høyen menar att "när vi tänker, känner, upplever och erfar så

sker det med utgångspunkt i vårt medvetande, i vår subjektivitet" (Brinkkjær & Høyen 2013, s. 59). Intresset inom fenomenologin är "hur vi upplever och erfar ting här och nu" (a.a.).

Enligt Brinkkjær & Høyen undersöker forskare inom fenomenologin "hur något visar sig för medvetandet, *innan* detta något sätts in i ett system och blir till ett begrepp" (a.a., s. 60). Resultatet blir en beskrivning av ett fenomen så som det framträder för det omedelbara medvetandet (a.a.). Bernt Gustavsson är fil.dr i idéhistoria och forskare och lärare på den pedagogiska institutionen vid Linköpings universitet. Han menar att den moderna fenomenologins grundare, Edmund Husserl, hade en grundtanke om att det var i den rena erfarenheter som kunskapen om världen började (Gustavsson 2000, s. 70). Jag kommer basera min undersökning på hur andra pedagoger upplever rörelse utifrån deras egna rena erfarenheter och på så vis utvinna kunskap om hur andra definierar rörelse.

Viktigt att tänka på i en fenomenologisk undersökning är att se bortom sina egna fördomar och förutfattade meningar. Dessa måste läras att lämnas utanför när vi ska se på ett fenomen ur olika vinklar. Min föreställning av rörelse på förskolan kanske inte alls är likställd med andras. Enligt Brinkkjær & Høyen menade Husserl att "objektet kunde framträda på olika sätt beroende på vilken vinkel man betraktade det ur" (Brinkkjær & Høyen 2013, s. 61).

Brinkkjær och Høyen beskriver att filosofen Maurice Merleau-Ponty är känd för sin syn på kroppen som både ett objekt och subjekt (a.a., s. 64). Detta visar även Gustavsson på och förklarar tanken med att "vi både upplever och blir upplevda" (Gustavsson 2000, s. 74). Det vill säga att kroppen är ett subjekt när den upplever världen, medan när andra upplever vår kropp ses denne som ett objekt för andra. Brinkkjær & Høyen menar att "vi är till och existerar i världen på olika sätt, och /.../ vi upplever världen på olika sätt" (Brinkkjær & Høyen 2013, s. 64f) och därför kommer jag i den fenomenologiska undersökningen att studera hur andra upplever rörelse på förskolan. Resultatet kan komma att bli olika beroende på våra kroppars uppfattningar och upplevelser.

Inom fenomenologin krävs ett jag-perspektiv, att upplevelsen utgår från människan som subjekt (a.a., s. 69). I min undersökning kommer jag främst att utgå från andra subjekt än mig själv, men det är andra människors jag-perspektiv och vad deras subjektivitet har upplevt. Genom att förstå deras tolkningar av sin egen värld hoppas jag utvinna kunskap om olika definitioner av rörelse.

Litteraturval

I min studie kommer jag delvis att använda mig av Ylva Ellnebys forskning kring barn och stress i en populärvetenskaplig framställning, vilken jag tolkar är riktad till föräldrar. I denna bok, *Om barn och stress: och vad vi kan göra åt det* (1999), använder hon sig endast av översiktliga referenser. Jag tror dock att översiktligheten beror på målgruppen och att Ellneby gjort detta val för att göra boken lättare att ta till sig. Ellneby har 40 års erfarenhet av att arbeta med barn och har dessutom skrivit ett tiotal böcker om barn. Hon är utbildad förskollärare, speciallärare och talpedagog. I och med hennes långa och breda erfarenhet känner jag att Ellneby är en pålitlig källa. Boken är dessutom fackgranskad av Töres Theorell, professor vid stressforskningsinstitutet vilket har gett mig större tillit till innehållet.

Jag har valt att använda mig av Ellnebys bok då jag upplever denna intressant och att den har tillfört ganska mycket i studiet av barn och stress. Jag har dessutom upplevt det svårt att hitta annan relevant forskning inom stress på förskolan.

Etiska överväganden

Inför denna studie har jag tagit del av de forskningsetiska principerna inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning från Vetenskapsrådet. Det empiriska materialet ligger i den berättelse jag tagit ur verkliga händelser på förskolan. Runa Patel och Bo Davidsson undervisar i forskningsmetodik och är författare till boken *Forskningsmetodikens grunder - att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. De menar att det i forskning är viktigt att värna om varje individs integritet (Patel & Davidsson 2011, s. 63). I min berättelse är alla namn och utseendemässiga drag fingerade i syfte att anonymisera de medverkande. Essän handlar om att undersöka fenomenet rörelse samt min egen praktiska kunskap och jag syftar således inte till att peka ut eller bedöma någon.

Olika definitioner av rörelse på förskolan

Om någon skulle ge mig frågan om hur jag definierar rörelse i förskolan skulle det första som dyker upp vara de planerade aktiviteterna likt Honky tonk där en pedagog leder barnen. Att barnen får röra på sina kroppar under anordnade former med ett, av pedagogerna bestämt, bakomliggande syfte. Men när jag tänker efter så anser jag att rörelse i förskolan är mycket mer än så. Barnen är ständigt i rörelse med sina kroppar. Stora grovmotoriska rörelser då de dansar, springer, klättrar och hoppar men också små finmotoriska rörelser i exempelvis fingerlekar, när de målar eller mimiken barnen uttrycker med ansiktet. Med grovmotorik

menar jag rörelser där stora muskelgrupper aktiveras och med finmotorik menar jag rörelser som innebär att aktivera små muskelgrupper.

Men hur ser andra förskollärare på rörelse i förskolan? Erica Olofsson studerade vid Högskolan i Halmstad när hon gjorde en undersökning med åtta förskollärare där de fick svara på frågan vad de ansåg att rörelse var för barn i åldern 1-6 år. Förskollärarna ansåg att rörelse var att vara aktiv med kroppen, att leka fritt, att utföra gympaprogram med musik, att gå hinderbanor, att springa, klättra och hoppa, alltså att få möjligheten att röra på sig och bygga upp sin kropp. Några av förskollärarna poängterade att rörelse tillika innebär de mindre rörelserna så som att måla, pussla och upptäcka teknik (Olofsson 2014, s. 31ff), det vill säga de finmotoriska rörelserna.

I en annan universitetsstudie om barns rörelse skriver Anette Johansson, Carina Johansson och Helen Rikardsson att de intervjuade förskollärarna ansåg att rörelse var gymnastik, att få röra på sig och ha roligt både med och utan musik samt att rörelse ingick i den planerade sångstunden på förskolan (Johansson, Johansson & Rikardsson 2007, s. 24).

I en tredje universitetsstudie som utförts av Angelica Holmqvist och Carita Peltonen beskriver deras intervjuade förskollärare rörelse ur två synvinklar, glädje och inspiration samt att få röra på kroppen. De ansåg att rörelse var någonting roligt, glädjefullt och inspirerande. Någonting som utfördes tillsammans och därav blev en gemenskap. Dessutom ansåg de att rörelse var allt barnen gör. Det vill säga när de leker, är ute, i planerade aktiviteter och att vara i rörelse (Holmqvist & Peltonen 2007, s. 22f).

Gemensamt för dessa definitioner av rörelse i förskolan är att barnen rör på sina kroppar i olika former, små som stora rörelser. De flesta verkar se ett behov av rörelse hos barnen vilket jag starkt håller med om. Jag anser att barnen har behov av att få möjlighet att vistas i miljöer där de tillåts att röra på sig efter sina egna villkor. En miljö där de känner att de kan få utlopp för både de mindre rörelserna samt de större rörelserna som kräver större ytor. Jag ser ett behov hos barnen att få aktivera kroppen i båda formerna av rörelse under dagen. De dagar då barnen endast tillåts till lugnare aktiviteter och alltså mindre rörelser finns, enligt min mening, ett tydligt återkommande mönster där barnen under senare delen av dagen ger utlopp för ett behov av aktiviteter där de större rörelserna får aktiveras.

Heid Osnes, Hilde Nancy Skaug och Karen Marie Eid Kaarby är alla lektorer i fysisk aktivitet. Tillsammans har de skrivit boken *Kropp, rörelse och hälsa i förskolan* där den centrala utgångspunkten är att "Barn är sin kropp". De menar att det är genom kroppen och rörelseerfarenheter som barnen lär känna sig själva och den värld de lever i (Osnes m.fl. 2012, s. 11). I boken diskuterar de även fysisk aktivitet som för mig innebär detsamma som

rörelse. Osnes m.fl. refererar till Monika Haga när de förklarar fysisk aktivitet som all rörelse som utförs med kroppen och som resulterar i att energiförbrukningen ökar utöver vilonivån (Haga 2004 se Osnes m.fl. 2012, s. 87). Jag tolkar det som att de syftar på de rörelser som jag anser vara den större formen av rörelser. Den form av rörelser vi ser i mina berättelser, både det ostrukturerade springandet samt den ledda gympasången. Precis som jag, anser författarna det viktigt att barnen får möjlighet till lek och fysisk aktivitet i sin vardag (Osnes m.fl. 2012, s.11).

Hittills i min undersökning kan jag se att det således används flera olika begrepp som syftar på liknande definitioner. Jag har även upptäckt att begreppet motorik är en tredje benämning som används i andra texter. Ledaren i forskargruppen för lärande och färdighetsutveckling vid NTNU Hermundur Sigmundsson och sjukgymnasten Arve Vorland Pedersen benämner rörelse som motorik och menar att rörelse är den äldre benämningen (Sigmundsson & Vorland Pedersen 2004, s. 16). Motorik innebär enligt Sigmundsson och Vorland Pedersen allt som har med rörelse att göra. De delar sedan in begreppet i flera aspekter där motoriskt beteende är ett av dem (a.a., s. 15f) och vilket representerar de rörelser som främst är synliga i min studie. Således tolkar jag motoriskt beteende i egenskap av de beteenden som både jag och förskollärarna i undersökningarna har beskrivit där barnen hoppar, springer och klättrar.

Framställningen av rörelse tycks förefalla likartad hos verksamma förskollärare och forskare som fokuserar på rörelse trots att det används under olika benämningar. I *Läroplanen för förskolan*, Lpfö 98, används både begreppet motorisk utveckling samt rörelse utan någon vidare förklaring av dessa. Detta förutsätter att vi som arbetar med läroplanen har kunskap om eventuella skillnader i begreppen. Men jag undrar, existerar det några skillnader eller är begreppen synonyma?

Nationalencyklopedins definition av begreppet motorik lyder "rörelseförmåga, rörelsemönster; även studiet av hur människans rörelser utvecklas och lärs in" (Molander 2015). Samma uppslagsverk definierar däremot begreppet rörelse som "fysikaliskt begrepp som innebär att ett föremål ändrar sitt läge i rummet" (Eriksson & Prawitz 2015). I det här fallet är människans kropp det föremål som ändrar läge. Det som framkommer här är att det faktiskt finns en skillnad i begreppen trots att exempelvis Sigmundsson och Vorland Pedersen talar för att rörelse är den tidigare definitionen av motorik (Sigmundsson & Vorland Pedersen 2004, s. 16). Det skapas även en förståelse hos mig varför Lpfö 98 använder båda begreppen. Det som står i Lpfö 98 är att "förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin motorik /.../" (Skolverket 2011, s. 10), vilket jag i det här fallet tolkar som att barnens *rörelseförmåga* och deras *rörelsemönster* bör utvecklas. Därefter står det att "förskolan ska sträva efter att

varje barn utvecklar sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer som /.../rörelse/.../" (a.a., s. 10). Rörelse blir då, enligt min sammanflätade tolkning av både nationalencyklopedins definition samt läroplanen, snarare som en metod för att nå motorisk utveckling. Huruvida detta är korrekt eller inte kan jag inte med säkerhet påstå då läroplanen saknar förklaring till skillnader i begreppen. Dessutom är läroplanen ett för alla tolkningsbart styrdokument.

På folkhälsomyndighetens hemsida går att finna en förklaring till begreppet fysisk aktivitet där de menar att "med fysisk aktivitet avses all kroppsrörelse som är en följd av skelettmuskulaturens sammandragning och som resulterar i ökad energiförbrukning" (Folkhälsomyndigheten 2015). Det innebär således att människan aktiverar de större muskelgrupperna, att de använder grovmotoriken, så pass att kroppens energiförbrukning ökar. Detta i likhet med vad Osnes m.fl. beskrev om fysisk aktivitet tidigare i detta avsnitt. På så vis skiljer sig även den tredje definitionen av rörelse från de andra. I Lpfö 98 benämns dock inte fysisk aktivitet utan det har återkommit i den forskning som ligger till grund för min essä och därför ansåg jag det viktigt att reda ut begreppet för att få en helhetsbild av de olika definitionerna.

Utifrån de definitioner som för mig blivit kända ser jag ändå att alla begreppen finns representerade i mina berättelser. Oscar, Elton, Anders och Milton är alla i *förflyttningar* i rummet, hallen, där de aktiverar stora muskelgrupper så att deras *energiförbrukning ökar* samt att deras grovmotoriska *rörelseförmåga tränas* och utvecklas. Motorik, rörelse och fysisk aktivitet blir på så vis synliga fenomen i min berättelse. Detsamma gäller för Melissa, Nova, Saga och Tuva i Honky tonk-aktiviteten. I den fortsatta texten väljer jag främst att använda begreppet rörelse.

Den vilda lekens betydelse

Jag upplever att det existerar två olika former av rörelse som är mer eller mindre tillåtna i förskolan. Detta framkommer i hallen där jag vid flera tillfällen ber barnen att sluta springa inne. Den formen av rörelse skulle jag definiera som ett ostrukturerat kaos och det är oftast då barnens röster höjs till skrik. Hopp och spring blir, enligt mig, de mest förekommande rörelserna under dessa omständigheter vilket blir synligt när Anders och Milton startar jaga-mig-leken i hallen. De springer runt, runt tills någon kommer och avbryter leken. De skriker högt av förtjusning när den ena är på god väg att fånga den andre.

Osnes m.fl. påstår att vuxna brukar benämna denna rörliga kaosartade lek för *jobbig lek* och att dess motsats är den lugna leken som sker lite i skymundan, det vill säga den *goda leken*. De menar dock att trots att de vuxna anser att den rörliga leken är jobbig så upplever barnen den som lustfylld och meningsfull (Osnes m.fl. 2012, s. 128). Jag tänker mig att den jobbiga leken även kan uppfattas som stressande, speciellt för vuxna. Själv känner jag att jag tappar en viss kontroll när barnen springer runt inomhus och att det gör mig stressad över att få tillbaka kontrollen.

Torben Hangaard Rasmussen är förskollärare och författare till flera böcker om barns lek. I sin bok *Den vilda leken* refererar Rasmussen mycket till den kulturanthropologiska lekforskningen och den franska antropologen Caillois. Caillois delar in leken i fyra grundtyper - kamp, slumpen, imitation och förvirring (Caillois 1967 se Rasmussen 1993, s. 23). Det är den sistnämnda grundtypen som intresserar mig och som beskriver den form av rörelse som anses vara den jobbiga leken. Förvirring är således, enligt Caillois, en lek som kännetecknas av kaos och oordning. Barnen har snabba rörelser som näst intill kan vara skadliga för varandra. De leker dessa lekar för att nå ett slags kroppsligt rus, en förtjusning. Rörelserna innebär att kroppen sätts ur balans och hamnar på kanten mellan yrsel och panik. Dessa lekar kan också innebära att barnen tar risker, de söker ett äventyr som får magen att pirra (Rasmussen 1993, s. 29). Rasmussen beskriver denna form av lek som *Vestibulära lekar* där rörelsen är "utan mål och mening, en rörelse hit och dit" (a.a., s. 79). Han beskriver att barnen i dessa lekar både skrattar, tjuvar och skriker på grund av den stimulerande känslan av förvirring eller kaos (a.a., s. 79).

Det fenomen som både Caillois och Rasmussen beskriver blir tydligt där i hallen. Anders och Milton som är de första att springa iväg i hallen vet redan från början när dörren öppnas att i den här miljön finns möjligheten att känna den där förtjusande känslan. De vet inte om de kommer lyckas ta fast varandra eller om de kommer att krocka. De vet att jag troligtvis kommer att jaga efter dem. De vill åt den känslan och jag kan se i deras ögon att de brinner för att nå målet. När det istället är Oscar och Elton som springer mellan hyllorna tar jag sats och springer efter och möter Oscar precis runt hörnan av en mittvägg. Han stannar upp och jag vill minnas att den blicken jag fick var ett bevis på att han i den sekunden han fick syn på mig kände precis ett sådant kroppsligt rus. En känsla av lycka som plötsligt mötte paniken av risken att bli tillfångatagen av mig.

Men hur är det för oss vuxna människor? Är det möjligt att alla individer växer ifrån den känslan? Det finns ett ordspråk som säger att *Man slutar inte leka för att man blir vuxen, man blir vuxen för att man slutar leka*. I mitt arbete brukar jag leka med barnen, vi jagar varandra,

vi dansar och gör mycket annat roligt tillsammans, men jag tycks inte kännas vid den där känslan av rus som Caillios beskriver. Men så för någon vecka sedan följde jag med några vänner till ett spel vid namn Laserdome. Vi spelade i lag och det hela gick ut på att springa runt i en mörkbelagd bana och skjuta på varandras västar med laser för att vinna poäng. Under de 45 minuterna som spelet pågick minns jag hur jag kände en stor spänning inom mig och vissa stunder då jag blev jagad eller hade otur och hamnade i skottläge för det andra laget så kände jag som ett lyckorus i kroppen. Jag blev alldeles till mig och kände mig genast som en tvååring som blev jagad av sin förälder. Det ruset tror jag skulle kunna vara i stil med det rus som Caillios beskriver. Det rus som barnen gärna vill uppnå. Det rus som jag tror att vi vuxna ändå har kvar inom oss, fast vi många gånger kanske inte vill erkänna det. Det rus som uppstår när vi vuxna leker *på riktigt* igen. Om detta skulle ske i en annan miljö, kanske andra vuxna skulle uppfatta min vilda lek som jobbig.

En balans mellan egna värderingar och barns rätt till inflytande

Aristoteles hävdade att varje människa kommer att sträva efter det som hon anser vara gott, närmare bestämt efter ett högsta goda som kommer ge en samlad mening åt personens liv (Henriksen & Vetlesen 2013, s. 146).

Spring är en av många former av rörelse, vilket flera av förskollärarna i de tidigare nämnda undersökningarna beskrev. Jag upplever mig i vanliga fall ha en positiv inställning till barns rörelsebehov och jag anser att de bör få dessa tillgodosedda både inomhus och utomhus. Ändå blir min reaktion på barnens springande i hallen stark och jag blir frustrerad över att de inte slutar springa. När jag går in i rollen som skådespelaren framför en fullsatt publik, när Honky tonk sätter igång att spelas, drivs jag av ett brinnande intresse för att låta barnen röra på sig och en vilja att inspirera dem att fortsätta på egen hand. Jag vill visa barnen att det är roligt att röra på sig. Men den viljan känner jag inte när jag ser hur Anders och Milton springer runt inomhus. Då är det enbart känslan av frustration över att de aldrig kan vara stilla och att de inte respekterar vad jag säger, som brinner inom mig.

Emma Bergman och Jessica Häggmark har gjort en universitetsstudie om barns tillgångar till fysisk aktivitet i förskolans innemiljö. På tre förskolor har de studerat bland annat förskollärares inställning till spring inomhus. På en förskola fanns det tillgång till ett rörelserum som användes flitigt och där barnen hade tillåtelse att springa. Men på de andra

två förskolorna som deltog i undersökningen fanns inget liknande rum och förskollärarna ansåg då att på grund av stora barngrupper kunde inte barnen tillåtas att springa inomhus. På den ena förskolan ansåg de att det hade möblerats för att gå inomhus och att det blev väldigt bullrigt vid springleksaker. På den andra förskolan ansåg de att när barnen ville springa, busa eller röra på sig allt för mycket så kunde barnen gå ut istället (Bergman & Häggmark 2010, s. 21ff). Detta är inget jag förvånas över då jag själv ofta upplever att jag tänker likadant fastän jag inte alltid kanske vill tänka på det viset. Och utan rörelserummet hade kanske de förskollärarna också ansett att det blev rörigt med springleksaker inomhus. Men varifrån kommer just denna inställning egentligen?

I hallen väcks tankarna om möjligheten att det skulle kunna vara min uppfostran som ligger till grund för mina värderingar om vilka rörelsemönster jag accepterar inomhus. Robert Thornberg, professor i pedagogik, refererar till J. Mark Halstead, emeritus professor i pedagogik, och visar på att värderingar är "sådant som vi tycker är gott, rätt eller eftersträvansvärt" (Halstead 1996 se Thornberg 2014, s. 19). Mina föräldrar har uppfostrat mig till att inte springa och skrika inomhus och nu tycks det komma till uttryck i min profession genom att jag sätter stopp för leken. Jag ger uttryck för vad jag anser vara fel beteende. I min mening bör deras rörelser istället vara att sträcka fram armarna till gummibandet under skorna, dra dem åt sidan, resa sig upp och gå fram till skoknekten, sätta skon i urholkningen och dra loss foten ur skon. Det här är vad jag i stundens hetta påstår vara det rätta rörelsemönstret och därför är det min personliga värdering, det är vad jag anser är eftersträvansvärt. Men de flesta barnen har en annan tanke om vilket rörelsemönster de vill utföra. De har en egen vilja. Jag upplever inte att de känner samma behov av att ta av skorna som jag gör. De verkar snarare känna ett behov av att springa runt, ett behov av att klättra, ett behov av att leka. Kanske är det inte enbart ett lustfyllt lekande utan ett stressrelaterat beteende för att stå emot de krav jag ställer på dem. Att springandet blir en strategi för dem att skydda sig.

Osnes m.fl. beskriver hur varje människas värderingar och åsikter bildas och hur de ligger till grund för vår etik, moral och normer i samhället.

Våra värderingar och åsikter präglas av det samhälle vi lever i och den miljö vi växer upp i. Samtidigt har vi en uppfattning om hur vi tycker att människor bör vara eller uppföra sig för att delta i detta samhälle. Alltså är både samhällssyn och människosyn avgörande för hur vi ser på uppfostran och undervisning och utgör även grunden för vilka aktiviteter vi anser vara viktiga. Vi har olika

åsikter om vad som är mest värdefullt, vad som är bra eller dåligt eller vad som är etiskt och moraliskt rätt eller fel. Dessa leder sedan till en uppsättning normer som i sin tur påverkar vår grundläggande inställning till hur vi tycker att samvaron mellan människor bör vara (Osnes m.fl. 2012, s. 23).

Jag har vetskap om att det jag ger uttryck för har sina rötter i hur jag uppfattar världen och rådande normer i samhället. Samhällssynen har präglat min uppväxt om hur människor ska bete sig i olika miljöer. Exempelvis menar jag synen på att inte springa inomhus vilken troligtvis är en norm kring mänskligt beteende rådande under min uppväxt men som ännu lever kvar. Uppfattningen om hur min inställning har vuxit fram går att likställa med Osnes m.fl. beskrivning ovan. I arbetet med värderingar tror jag att det är viktigt att förstå varifrån de härstammar och på vilket sätt de ger uttryck i verksamheten. Samtidigt som jag är uppfostrad att inte springa inomhus så diskuteras det ständigt i samhället om att barns behov av rörelse ökar i takt med att medierna etableras in i barnens vardag. Men innebär detta att jag egentligen borde låta barnen springa fritt även inomhus trots att jag ser flera skaderisker med denna, för barnen, lustfyllda aktivitet?

I förskolans läroplan står skrivet att "utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra grunden för förskolans verksamhet. Den ska utgå ifrån barnens erfarenheter, intressen, behov och åsikter" (Skolverket 2011, s. 9). Skolverket har därmed bestämt att verksamheten på förskolan ska utgå från det som intresserar barnen. Verksamheten ska även utgå från det som *upplevs* vara barnens behov, det som barnen *ger uttryck för* att vara deras behov och som vi pedagoger därefter *tolkar* vara barnens behov. Förskolans styrdokument ligger till grund för planeringen av verksamheten och ska följas som riktlinjer. Hur blir det då när jag stoppar barnen i hallen från att springa? Hur känns det för dem att inte få sitt uttryckta intresse och behov tillgodosett? När är det egentligen etiskt rätt eller fel att gå emot det barnen kroppsligt eller muntligt uttrycker?

Små barns möjlighet att påverka baseras på om de vuxna kan *se* vad barnen kroppsligen uttrycker. Därför anser Osnes m.fl. att det är av stor vikt att den kroppsliga kommunikationen erkänns och tillskrivs betydelse (Osnes m.fl. 2012, s. 18). De menar att om små barn uttrycker sig kroppsligt måste även förskolan göra rum för rörelse och kroppslig utlevelse (a.a., s. 18). Jag tänker då att på min arbetsplats finns de perfekta miljöerna för detta. Golvytan är stor, det är högt i tak och den nya ventilationen gör att luften strömmar genom rummen. Men i dessa miljöer vistas även pedagoger som för det första ska uppfatta barnens kroppsliga uttryck. För det andra ska pedagogerna tolka det kroppsliga uttrycket rätt. Vad är

det egentligen barnet ger uttryck för? Vad är dess behov? För det tredje måste pedagogen värdera om det barnet uttrycker är möjligt att tillgodose i den miljö de befinner sig. Valet här, ifall det är rätt eller fel tillfälle, baseras då på de värderingar pedagogerna bär med sig i sina ryggsäckar, eller möjligen av en vana att göra på ett visst sätt. I mitt fall är jag medveten om den värdering och norm kring hur människan bör agera inomhus vilket resulterar i att jag ber barnen sluta springa. Dock bar jag även på den praktiska kunskapen att kunna *se* barnens kroppsliga uttryck för ett behov av och intresse för att springa. Därför reflekterade jag över frågan om varför jag stoppar barnen från att göra något de ger uttryck för att vilja. Det måste innebära att jag ändå erkänner de kroppsliga uttrycken som ett språk men att jag den här gången gjorde ett etiskt val och beslutade att barnens springande inte var tillåtet vid detta tillfälle. Osnes m.fl. anser att bara för att förskolan bör skapa rum för barnens kroppsliga utlevelse betyder inte detta att "barnen ständigt måste vara fysiskt aktiva, men möjligheten ska finnas" (a.a., s. 18). Så länge barnen ger uttryck för att få röra på sig bör förskolan i möjligaste mån tillåta detta (a.a., s. 18). Jag kan ofta känna att jag skulle vilja tillåta att barnen oftare får bestämma över sin vardag även om jag i långa draget är en väldigt tillåtande pedagog. Deras vilja kommer ofta till uttryck då rutinerna säger att det är dags för blöjbyten, lunch eller vila. Rutiner som vi dessvärre inte kan undkomma. Vidare menar Osnes m.fl. att barnen samtidigt måste lära sig att anpassa sig till andra i gruppen och att förmågan att ta hänsyn till andras önskemål måste läras in. Om några barn börjar en vild lek måste den vuxne se över hur denne kan tillfredsställa allas behov (a.a., s. 19). Författarna skriver att Merleau-Ponty ansåg att "om barns inflytande ska blir reellt måste hela förskoleverksamheten anpassas till deras sätt att vara. Vi kan inte ta ifrån dem detta sätt att vara genom att skapa stränga och rigida regler för hur och när de får röra sig" (Merleau-Ponty 1999 se Osnes m.fl. 2012, s. 19). Jag tänker då på hur det skulle se ut i verksamheten om våra trettio barn fick röra sig precis hur och när de ville. Vi har tillgång till en stor aula på förskolan dit vi ibland tar oss och låter barnen röra på sig precis hur de vill. Så fort vi öppnar dörrarna in till aulan springer barnen in i den stora lokalen likt hästarna som springer ut på sommarbetet. Och ljudnivån brukar bli lika öronbedövande som att stå bredvid högtalarna på en operaföreställning. Jag tror inte att barnen skulle kunna koncentrera sig på annat om vi alltid tillät dem att fritt röra på sig.

Vem är jag att bestämma vad som är rätt eller fel?

Det är alltså med stort ansvar vi vuxna ofta får bestämma över vad som är rätt eller fel åt de små barnen. Vi hamnar i etiska dilemman där vi måste ha kunskap om vad som upplevs vara mest rätt till barnens fördel. Det som är rätt ena stunden, behöver inte vara rätt vid nästa tillfälle. Vid detta tillfälle upplevde jag springandet som ett felaktigt beteende medan jag i Honky tonk upplever det rätt att delta och röra på sig. Däremot har jag aldrig stoppat barn från att springa utomhus. Det är ett situationsbundet omdöme som ligger till grund för vad som är tillåtet eller inte, det är mitt omdöme. Men vad ska styra omdömet? När vi gör etiska val, situationsbundna omdömen, tror jag att den praktiska kunskapen ligger till grund för vad vi väljer. Det vi väljer behöver inte alltid vara reflekterat. Det finns stunder då vi bara gör för att det känns rätt, just nu, den här gången. För mig känns det inte rätt att barnen springer inne och oreflekterat säger jag åt dem att sluta. Inom mig finns en upplevelse av att i arbetet med människor är den ena situationen aldrig den andre lik trots att det finns många samband. Jag tänker ibland på vem jag är att bestämma vad som är rätt eller fel för en annan människas liv, även om den denna människa må vara endast mellan 1-3 år.

Thornberg definierar genom Robert Crotty, emeritus professor vid avdelningen för utbildning, konst och samhällsvetenskap, att etik "hänvisar till människans strävan efter att avgöra huruvida mänskliga handlingar och intentioner kan bedöms som goda eller onda, rätta eller felaktiga" (Crotty 2010 se Thornberg 2014, s. 21). Jag förstår det som att etik handlar om hur människan gör olika val utifrån vad som anses rätt eller fel, gott eller ont. Jan-Olav Henriksen, fil.dr och teologie dr, och Arne Johan Vetlesen, fil.dr och professor i filosofi, har tillsammans skrivit boken *Etik i arbete med människor*. De menar att "etik handlar om att vara involverad och att kunna se vad som står på spel i de situationer vi befinner oss i" (Henriksen & Vetlesen 2013, s. 15). Ett etisk dilemma handlar på så vis om att en människa befinner sig i en situation där det inte finns något självklart svar på vilken handling som är den rätta utan istället behövs göras en bedömning av vad som står på spel. Försöka tänka ut vad som kommer att hända utifrån olika handlingar och därefter bedöma vad som anses *mest* rätt just nu. I det här fallet gör jag bedömningen utifrån det jag anser vara rätt, att stoppa barnen från att spring och istället uppmanar dem att ta av sig skorna. Det som stod på spel var att barnen kanske krockar och gör sig illa, halkar och slår i bakhuvudet. Den högljudda leken blir dessutom bedövande för mina öron vilket måste betyda att den även blir det för barnen. Precis som Henriksen och Vetlesen visade på i det inledande citatet till detta avsnitt, att Aristoteles hävdade att människan kommer sträva efter ett högsta goda (Henriksen & Vetlesen

2013, s. 146), tror jag att i min roll som förskollärare strävar jag alltid efter att göra det som är bäst för barnen just nu.

Att försöka handla efter vad som känns rätt är inte lätt. Samtidigt som jag bedömer att barnen inte bör springa då jag bett dem göra något annat, så anser jag det viktigt att låta barnen ha inflytande i verksamheten. Att lyssna in deras uttryck för vad *de* anser vara rätt och att visa att jag lyssnar på dem samt visar respekt för deras åsikter är också värderingar som präglar mig som pedagog. Jag vill vara en pedagog som visar barnen den respekt de är värda och som behandlar dem som jämlikar. Jag anser att vi har lika rättigheter och jag har aldrig velat utöva orättvis makt över barnen. Henriksen och Vetlesen menar att människan (jag) är en berättelse som beskriver livet som det varit och således berättar vem jag är, en slags rekonstruktion. Men den är också en berättelse som berättar vem jag vill bli, att människan har en tanke om vem den skulle vilja vara, ett ideal av sitt framtida jag. De påstår även att människan kommer "betrakta bestämda val, erfarenheter och händelser som goda eller dåliga utifrån den typ av person jag nu strävar efter att bli" (Henriksen & Vetlesen 2013, s. 142). Även om jag känner att det är rätt av mig att sätta stopp för den vilda leken så finns det en känsla av orättvisa mot barnen, en konflikt mellan deras rätt till inflytande och mitt etiska val om vad som är rätt och fel. Den känslan kanske är ett intyg på att jag innerst inne går emot mig själv om vem jag vill vara som pedagog. För mig väger möjligen barns inflytande egentligen tyngre än att göra det som är rätt för mig. Men i sådana fall måste jag påstå att det nog är tiden och strukturen som får mig att bedöma situationen som problematisk. Egentligen vet jag att det väldigt sällan händer att barnen krockar. Och jag vet att skorna de har på sig ger väldigt bra fäste i golvet så att risken att de halkar är ganska liten. Däremot så har jag en vetskap om att det inte är allt för lång tid kvar tills det är lunch och innan lunchen måste jag hinna byta blöjor på barnen samt hålla i en samling som jag ännu inte ens funderat över vad den ska innehålla. Kanske är det så att min bedömning av vad som i det här fallet är rätt eller fel handlar om att tiden inte finns till att leka springlek och inte alls är en riskbedömning.

Flickors och pojkars rörelse

Jämställdhet handlar inte om att ta bort. Det handlar om att lägga till, att vi alla ska slippa begränsas av stereotypa könsroller. För att kunna bredda könsrollerna måste vi först och främst arbeta med våra egna ofta omedvetna olika

förväntningar och föreställningar om flickor, kvinnor, pojkar och män (Henkel 2006, s. 5).

Jag har sedan en tid tillbaka börjat intressera mig extra mycket för genus på förskolan. Jag och mina kollegor arbetar aktivt för att motverka de stereotypiska könsroller som finns levande i vårt samhälle. När jag reflekterar över Honky tonk-aktiviteten genom att titta på videoinspelningen, upptäcker jag att det är fler aktiva flickor än pojkar. Jag lade även märke till att det i hallen är fler pojkar än flickor som springer omkring och jagar varandra, även om Melissa och Nova i slutet också drar iväg i full galopp. Vilka förväntningar ligger egentligen på barnen utifrån traditionella könsmonster och könsroller och hur kan dessa motverkas?

I förskolans läroplan står:

Förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller. Flickor och pojkar ska i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller (Lpfö 98, s. 5).

Inom forskning finns en viss antydning till att barn leker och alltså rör sig olika beroende på om det är en flicka eller en pojke. När det talas om kön menas det biologiska könet. Men när det däremot pratas om genus menas det sociala könet vilket består av de egenskaper och förväntningar som vi tillskriver människan beroende på deras biologiska kön (Henkel 2006, s. 14). I arbetet med barn försöker jag att se bortom det biologiska könet och främst se till de individer som barnen är. De ska få vara vem de själva vill vara. Jag försöker vidga vyerna för barnen så att de får möjlighet att upptäcka hela världen istället för enbart den del som tillskrivs dem på grund av könet. Genus handlar om vad som anses som maskulint och feminint (a.a.). Att motverka traditionella könsmonster och könsroller handlar för mig om att hitta strategier för att öppna upp en större värld för barnen oberoende av något som tolkas som feminint eller maskulint. Att som flicka få tycka det är roligt och intressant att leka med bilar utan att kallas för pojkgig. Eller att som pojke få tycka om att klä sig i klänning utan att kallas för flickig. Det handlar för mig om att göra mina omedvetna förväntningar och förutfattade meningar synliga i arbetet att tänka om och förändra. Det är onödigt att tillskriva barnen roller de inte vill kliva in i.

Osnes m.fl. har funnit att pojkar oftast anses vara bråkiga och att de tar stor plats, vilket då representeras som maskulinitet. Det innebär att pojkarnas lekar handlar om att springa, jaga och ta fast varandra, lekar där de hojtar och skriker. Lekar där de "dominerar rummet med sin

kroppslighet" (Osnes m.fl. 2012, s. 62). Några andra studier som Osnes m.fl. refererar till visar på att flickors lek mer handlar om att samverka genom låtsaslek (Lindsey & Mizes i Eide-Midsand 2007b se Osnes m.fl. 2012, s. 135) vilket då representeras som feminint. Detta tolkar jag utifrån min erfarenhet som en kroppsligt stillsammare lek än den så kallade vilda leken. Generellt sett har jag erfarit fler tillfällen där flickor väljer den stillsamma leken där de går in i olika roller, går på picknick, lagar mat, klär ut sig och åker till jobbet, än att de väljer att springa runt och jaga varandra. När det gäller pojkar har jag däremot erfarit fler situationer där de väljer att springa runt i lokalerna, lägger sig på varandra och rullar runt eller leker ta fatt. Vissa tillfällen leker de vem som kan hoppa och skrika högst eller springa fortast. Men visst finns det tillfällen där pojkar också väljer att klä ut sig och laga mat samt tillfällen då det är flickor som springer runt och jagar varandra. Dessa tillfällen är dock inte lika ofta representerade i verksamheten.

Folkhälsovetaren Maria Wikland refererar till tidigare forskning (Hinkley m.fl. 2008; Ridgers m.fl. 2010) och menar att flickor generellt sett rör sig mindre än pojkar (Wikland 2013, s. 561). Osnes m.fl. såg i sina observationer att barn av båda könen deltog i den vilda leken men att pojkarna stod för 80% medan flickorna enbart stod för 20% (Osnes m.fl. 2012, s. 135). Detta visar på att det faktiskt finns synliga skillnader i verksamheten, vilket jag tillika reflekterat över. Genom att titta på exempelvis miljön och observera vad barnen väljer att sysselsätta sig med, reflekterar jag ofta tillsammans med mina kollegor kring vad som skulle kunna läggas till för att bredda sortimentet. Vad skulle exempelvis behövas för att fler flickor skulle kunna bli intresserade av den vilda leken? Eller vilket material skulle kunna få fler pojkar till att pröva på rolleken? Milton, Anders, Oscar och Elton blir praktexempel som påtagligt visar på den vilda, springande, jagande leken med de skrikande förtjusningarna. Melissa och Nova skulle kunna vara flickor som representerar de 20% som också deltar i den vilda leken. De är troligtvis på väg mot klädhallens inbjudande springytor.

Men då är frågan, hur det kommer sig att flickorna är de barn som rör sig mest i den planerade aktiviteten? Honky tonk är likt ett rörelseprogram till musik men är nästintill synonymt med dans. Anna Lindqvist är lektor vid Institutionen för estetiska ämnen i lärarutbildningen vid Umeå universitet. Hon skriver i sin doktorsavhandling *Dans i skolan - om genus, kropp och uttryck* att forskning visar på att dans är en feminint kodad aktivitet (Lindqvist 2010, s. 20). Det innebär att den ofta är mer representerad av och lockar fler flickor än pojkar. Även om det finns pojkar som förekommer i rörelseaktiviteten så är det definitivt flickorna som ger intryck av att lockas mer till aktiviteten. Jag tänker då på frågan om huruvida det hade sett annorlunda ut ifall en manlig pedagog hade lett aktiviteten istället

för mig. Utifrån synen att dans är feminint kodat, skulle det kunna innebära att den ledande pedagogens kön inte spelar någon roll utan att det är könskodningen som styr barnens intresse.

Ett annat perspektiv på flickornas framträdande intresse för rörelse i Honky tonk skulle kunna förklaras utifrån lektor Maria Thorells tankar då hon hävdar att:

Könsskillnaderna har minskat och att föreställningen om de snälla, lugna flickorna och de bråkiga, fräcka pojkarna helt enkelt inte längre stämmer med dagens verklighet. Barn kopierar situationer ur det dagliga livet, och leken förändras därför i takt med att samhället blir mer jämställt (Thorell 1998 se Osnes m.fl. 2012, s. 141f).

Det Thorell menar är att jämställdheten i samhället utvecklas och att med hjälp av medvetna vuxna förändras synen på vad som är kvinnligt och manligt samt att synen på allas lika möjligheter oavsett kön växer sig större. Resultatet blir att vi vuxna, barnens förebilder, bidrar till att barnen vidgar sina vyer och finner könsöverskridande intressen. Den könsstereotypa bilden av att pojkar leker rörligare lekar än flickor har börjat motarbetas och flickor har börjat att ta mer plats samt blivit generellt mer rörliga. Melissa och Nova visar på att de också är individer som tycker om att röra på sig, de vill inte sitta stilla för länge och vänta. Deras kroppar svänger fram och tillbaka till musikens toner. De vågar ta plats och verkar inte alls påverkade av den könsstereotypa rollen som de snälla och lugna flickorna, alla fall inte än.

Wikland visar även på att det finns forskning som stödjer att "pedagogernas beteende har påverkan på barnens fysiska aktivitet" (Wikland 2013, s. 565) och då exempelvis samband mellan pedagogernas uppmuntran och barnens aktivitet (Brown m.fl. 2009a; Kreichauf 2012 se Wikland 2013, s. 565). Annan forskning visar även på att omedvetna ageranden av pedagogerna påverkade barnen, exempelvis blev speciellt flickorna mer stillasittande då pedagogerna mest stod stilla och inte aktiverade sig utomhus (Cardon m.fl. 2008 se Wikland 2013, s. 565). Wikland menar också att flickor har ett större behov av uppmuntran till fysisk aktivitet än pojkar då de generellt sett rör sig mindre på egen hand (Wikland 2013, s. 566). Kanske inspireras flickorna till att delta i rörelseaktiviteten när jag går in för den glädjefyllda rollen som ledare. Jag som vuxen och pedagog är förebild till barnen och av den anledningen blir det naturligt att barnen gör som jag gör. Det jag också gör är att ropa till barnen "kom igen nu kompisar" vilket kanske ger extra uppmuntran till flickorna att delta. Ordspråket

Barn gör inte som vuxna säger, barn gör som vuxna gör tycker jag passar mycket bra i det här sammanhanget. Jag upplever att det dessutom finns barn som inte alltid kommer på vad de ska göra och som då istället ansluter sig till pedagogerna. Om pedagogerna då enbart står stilla eller sitter ner inspireras de barnen inte till att delta i någon aktivitet. Om mina kollegor inte hade brytt sig om att jag startade rörelseaktiviteten och istället suttit kvar i sandlådan eller stått och pratat vid närvaropärmarna kan jag tänka mig att färre barn hade deltagit i aktiviteten. Men nu var vi alla istället mycket engagerade och goda förebilder för barns rörelse.

Rörelse som strategi mot stress

När jag blir själv med alla dessa barn i hallen och när i princip ingen lyssnar på mig skapas en stress inom mig. Redan innan jag släpper in barnen har jag en aning om att de kommer strunta i att klä av sig och istället direkt påbörja springleken. Denna vetskap är baserad på en följd av tidigare erfarenheter av att gå in med just dessa barn i hallen och när jag märker att utfallet blir detsamma som jag trodde ökar antalet stressfaktorer som får min kropp att reagera genom en känsla av stress. De faktorer jag reagerar på är att barnen inte lyssnar, att de går in med skorna, att de klättrar på möbler de inte bör klättra på, att de springer inomhus, att jag måste jaga efter dem och känslan av att jag inte räcker till. Tidigare beskrev jag det kroppsliga ruset som Caillios menar att barnen känner i vilda lekar. Men kanske finns det en annan förklaring till varför barnen agerar som de gör i hallen. Kanske är det så att min stress smittar av sig på barnen och att de använder dessa ageranden som ett slags försvar. Kanske är mina förväntningar på barnen alldeles för stora.

Ylva Ellneby är specialpedagog och möter dagligen stressade barn. Ellneby är även författare till flera böcker riktade till föräldrar. Hennes bok *Om barn och stress - och vad vi kan göra åt det* tar upp flera faktorer som kan göra barn stressade. Hon menar att stress idag grundar sig i de höga kraven som omgivningen ställer på människors förmågor. Således blir de vuxnas, oftast för höga, krav på barnen en utlösande stressfaktor (Ellneby 1999, s. 15f). Evalotte Mörelius är medicine doktor och docent i omvårdnad och forskar kring stress hos barn och föräldrar. Mörelius diskuterar även hon om de krav barnen möter, krav från föräldrar och andra vuxna, krav på långa dagar på förskolan men även kraven på att inte sticka ut från normen. Det vill säga kraven barnen känner av att passa in, se ut på ett visst sätt och agera på rätt sätt (Mörelius 2014, s. 27, 70). På förskolan ligger ansvaret hos oss pedagoger att reflektera över kraven som ställs på barnen. Det är viktigt att kraven utgår från

varje individs förutsättningar så att de inte känner att kraven blir för stora eller för enkla. Jag tänker då också på vikten av att synliggöra de förväntningar som ligger i det maskulina och det feminina då barnen annars kan känna ett måste att passa in i den ena kategorin. Detta är en av anledningarna till varför det är bra att bredda könsrollerna, att låta barnen könsöverskrida.

Hallen på min förskola är stor och förväntningarna vi pedagoger har på barnen är att de ska i största möjliga mån klä av och på sig själva. Självklart finns vi pedagoger där och hjälper barnen, utmanar och uppmuntrar barnen till att försöka själva eller hjälpa varandra. Detta är med klarhet uttalat bland oss pedagoger men det är möjligt att vi inte har tydliggjort det tillräckligt för barnen. Ellneby skriver att det skapar trygghet hos barnen när de vet om förutsättningarna och vad som förväntas utav dem (Ellneby 1999, s. 100). Om jag då inte har förmedlat till barnen vad som förväntas av dem när de går in i hallen kan detta skapa osäkerhet och bli en onödig stressfaktor som barnen måste försöka hantera. Genom den springande leken hittar barnen kanske vägar att undanröja den uppstådda stressfaktorn. Ellneby refererar till Hans Selye, grundaren till begreppet stress, och påstår att en strategi för att bemästra stressfaktorer är att *undanröja* stress (a.a., s. 85). Men skulle spring förmå barnen att undanröja stressen? I sådan fall på vilket sätt? Ellneby menar att en faktor som motverkar barns stress är miljöer som tillgodoser barns behov av rörelse (a.a., 181). I boken *Fysisk aktivitet och folkhälsa* skriver Liselotte Schäfer Elinder, docent och adj. lektor i interventions- och implementeringsforskning vid Institutionen för folkhälsovetenskap, och fil dr Johan Faskunger att fysisk aktivitet kan leda till minskade fysiologiska reaktioner på stress (Schäfer Elinder & Faskunger 2006, s. 31). På så vis skulle fysisk aktivitet mycket möjligt vara en strategi för barnen att undanröja den stress de utsätts för. Huruvida författarna menar att det krävs rörelse under en längre tid eller om det räcker med, som vid den här situationen, att barnen aktiverar sig fysiskt tillfälligt för att få effekt framgår inte.

En annan tanke som Ellneby tar upp är metoden att sätta gränser. Barn behöver fasta gränser och kommer att testa dessa för att försäkra sig om att den vuxne finns där (Ellneby 1999, s. 100). Vad händer då om pedagogerna och föräldrarna har olika gränser för vad som är tillåtet och inte i hallen? Jag har flera gånger sett föräldrar tillåta barnen att springa omkring och en kollega har berättat att hon hörde en förälder uppmuntra sitt barn till att springa till hyllan. Helt tvärt emot våra regler. Jag kan tänka mig att detta fenomen leder till en förvirring hos barnet om vad som är tillåtet eller inte. Föräldrarna är den närmsta anknytningspersonen barnen har relation till och det är förståeligt om barnen då i första hand lyssnar på föräldrarnas gränser. Förvirringen förmodar jag dessutom vara en bidragande

faktor till att barnen kan uppleva stress. Det blir en krock mellan vilka förväntningar som ligger på barnen och vilka regler och gränser som gäller. Det är mycket som ett fortfarande så litet barn behöver läsa in om vi vuxna missar att vara tydliga. Jag börjar se nya perspektiv på vikten av tydlighet i arbetet med små barn.

Stora barngrupper

Andra faktorer som Ellneby menar utlöser stress är att "vistas i stora barngrupper med höga ljudnivåer" och att "tvingas samspele med många barn och vuxna" (Ellneby 1999, s. 16). Hennes kritik mot stora barngrupper blir här urskiljbar vilket även torde innebära motsättningar gentemot det arbetssätt som ligger till grund för den verksamhet jag arbetar inom. Jag kan dock inte hålla med Ellneby då jag har upptäckt många fördelar med att arbeta i storarbetslag. För mig är detta ingen stressfaktor, snarare känner jag ett lugn över att exempelvis aldrig behöva vara ensam ordinarie pedagog. Jag upplever dessutom att barnen känner trygghet i att ha flera pedagoger att knyta an till. Ingrid Pramling Samuelsson, Sonja Sheridan, Pia Williams och Panagiota Nasiopoulou, alla med disciplin inom pedagogik där deras forskning riktas mot lärande och stora barngrupper, skriver att "verkligheten, t.ex. tjugo barn i en grupp, kan vara samma för många förskolor, medan människors upplevelse av tjugo barn kan variera" (Pramling Samuelsson m.fl. 2014, s. 110). De vill visa på vikten av människors upplevelser av fenomen, vilket i det här fallet handlar om upplevelsen av stora barngrupper. Som jag tidigare skrev så upplever jag inte detta fenomen som ett problem, snarare likt en fördel i verksamheten då antalet pedagoger också har ökat i takt med antalet barn. De stora lokalerna är indelade i tre stora rum med stängbara dörrar. Väggar, golv och vissa möbler är av ljuddämpande material samt att alla rum avgränsas med stora fönster för större insyn. I Pramling Samuelsson m.fl. undersökning har de utgått från artiklar som cirkulerat i media baserade på röster av verksamma förskollärares och föräldrars upplevelser. Där framkommer att flera röster talar för att lokalerna inte är anpassade efter antalet barn vilket ofta leder till att ljudnivåerna höjs och miljön känns trång (a.a., s. 107). Men kanske har vi fått bättre förutsättningar lokalmässigt än andra förskolor som arbetar med stora barngrupper. Kanske har de stora barngrupperna på förskolorna med sämre förutsättningar lett till höga ljudnivåer och få tillfällen till mindre sammanhang för barnen, vilket är ett fenomen jag upplever att vi inte har. Även om vi arbetar med större barngrupper så är vi fortfarande räknade fem barn per pedagog vilket tidigare har varit en rekommendation från Skolverket. Enligt Ellneby innebär de större barngrupperna dock många fler relationer till

både barn och pedagoger vilket hon påstår är stressande för alla individer. Men jag tror på ett aktivt arbetssätt där trygga relationer står i fokus vilket borde skapa större trygghet och bättre möjligheter att utveckla det sociala samspelet och den empatiska förmågan. Däremot så anser jag att barnen även är i behov av att få vistas i mindre sammanhang där vi delar upp barnen. Att gå in i hallen med cirka tio barn i taget tillsammans med två pedagoger är en väg vi går för att ge barnen möjlighet till de mindre sammanhangen. Men i och med att min kollega behövde stanna kvar hos Vilmer blev jag för en stund ensam med nio barn. Det kanske hade varit bättre om jag lämnat fyra barn kvar ute, trots att min kollega behövde få ha fullt fokus på konflikten. Kanske hade jag inte känt mig lika otillräcklig och stressad om enbart fem barn följt med mig. Pramling Samuelsson m.fl. refererar till annan forskning när de säger att "gruppstorleken *kan vara* en faktor som påverkar förskolans kvalitet och barns välbefinnande" (min kursivering) (De Shipper m.fl. 2006; Monton m.fl. 2002; Sheridan m.fl. 2009; Sylva 2010 se Pramling Samuelsson m.fl. 2014, s. 103). Men de visar också på betydelsen av bland annat hur pedagogerna organiserar och strukturerar verksamheten (Bratterud m.fl. 2012; Vassenden m.fl. 2010 se Pramling Samuelsson 2014, s. 103). Jag anser att det är av stor vikt hur jag och mina kollegor strukturerar för att verksamheten ska fungera med den stora barngruppen. Om vi går runt och intalar oss själva att barngruppen är för stor kommer vi troligtvis inte hitta bra och enkla lösningar samt att detta kommer kunna skapa stress för både oss vuxna och för barnen. Men om vi däremot går in med en positiv och lösningsinriktad inställning till den stora barngruppen, tror jag att vi kommer hitta smarta vägar förgyllda med glädje och lärande. Detta är ett arbetssätt som har fungerat bra för oss i snart två år. Jag lade även märke till att Pramling Samuelsson m.fl. menar att barngruppens storlek *kan vara* en faktor vilket jag tänker möjligen innebär att storleken lika väl kan vara oväsentlig i fallet och att, som jag visar på, strukturerandet av en genomtänkt verksamhet egentligen har större betydelse. Detta är dock inget jag har några bevis för och det är möjligt att Pramling Samuelsson m.fl. har valt att fokusera sin forskning generellt på stora barngrupper och därför inte har mer att säga angående strukturer och organisering i förskolan.

Sträva efter en balans

I en webbföreläsning om stressade barn diskuterar Ellneby vikten av att hitta en balans mellan stress och saker vi mår bra av. Hon refererar återigen till Selye och menar att livet behöver två vågskålar där den ena skålen innehåller faktorer som stressar oss och den andra faktorer som får oss att må bra. Blir det för mycket av stressen behöver vi kompensera med

något från den andra vågskålen vilket återställer balansen (Ellneby 2013). Om stressen ökar på förskolan behöver verksamheten således tillägga aktiviteter som får barnen att må bra. Något som Ellneby förespråkar är att lära barnen att koppla av och vilka aktiviteter som bidrar till att barnen kan känna lugn (a.a.). I sin bok ger hon förslag som massagesagor, beröringslekar, lugn musik samt att barnen har tillgång till en miljö som tillåter rörelse (Ellneby 1999, s. 133ff). Om barnen i förskolan får möjlighet till dessa aktiviteter skulle det troligen hjälpa dem att hålla den balans de behöver. Jag tänker då att min idé om att utifrån de lokalmässiga förutsättningarna skapa en miljö dit barn kan gå när de känner ett behov av att röra på sig, skulle medföra en automatisk grundplan för att motverka stress. Självfallet också i kombination med miljöer som inbjuder och uppmuntrar till avkoppling.

Den egenupplevda stressen i hallen är tämligen påfrestande vilket synliggörs i den frustration som bubblar inom mig. En frustration som sliter på tålamodet och som påverkar mitt agerande och bemötande gentemot barnen. Jag känner att jag tappar kontrollen av situationen, tappar kontrollen av mitt professionella och pedagogiska agerande. Jag försöker hitta strategier för att återfå kontrollen, men vem gör jag det egentligen för? Mörelius skriver om oro hos föräldrar som en stressfaktor i familjer. Hon menar att det finns statistik på samband "mellan föräldrar som är oroliga över sitt barns utveckling och beteenden och graden av upplevd föräldrastress" (Mörelius 2014, s. 118). Men hon menar även att stressen kan ligga i oron över att vara en bra förälder och en god förebild för sitt barn (a.a., s. 118). Jag kopplar detta till den oro jag känner över att jag tappar kontrollen och vad det kan bero på. Jag tänker att alla pedagoger känner av de krav som finns på ens yrkesidentitet. Vikten av att vara en pedagogisk förskollärare och leva upp till de krav som läroplanen förespråkar att varje förskollärare ansvarar för. Även om jag officiellt inte har de kraven på mig ännu, så har jag under min utbildning utfört många uppgifter som är förskollärarnas. Inte för att jag måste, utan för att jag vill. Jag vill prestera och jag har alltid haft höga ambitioner med mitt arbete. Jag vill utvecklas och mina framgångar har lett mig vidare. Så när jag upplever en känsla av att tappa kontrollen, tappa det jag arbetat hårt för, känns det som en förlust. Ett misslyckande. Jag tror inte att det enbart är föräldrar som känner ett krav på att vara en tillräckligt god förebild, det gör nog även vi pedagoger. Det gör även jag. Jag träffar barnen längre stunder än föräldrarna under veckorna och därför känner jag ett behov av att göra rätt för mig. Jag blir därför troligen stressad över den oro som Mörelius diskuterar. Jag känner en oro att misslyckas i mitt uppdrag genom att tappa kontrollen. Ellneby berättar att "en starkt stressad människa har inte ork för andras behov och intressen" (Ellneby 1999, s. 98) och att barnen påverkas av den vuxnes stress. Därav att vikten av att vi vuxna i första hand tar hand om vår

egen stress för att motverka stress hos barn (Ellneby 2013). Kanske måste jag börja släppa på kontrollen för att minska stressen hos mig själv. Kanske behöver jag tillsammans med mitt arbetslag hitta nya strategier för hur vi gör när vi ska gå in från gården. Allt för att barnen ska slippa kravbaserad stress.

Praktisk kunskap - att sätta fingret på det där specifika

Det finns någonting specifikt i mitt handlingsätt när jag leder barnen i Honky tonk som gör mig tillfreds med aktiviteten. Det finns även något specifikt i mitt handlingsätt i hallen som jag känner mig mindre nöjd med, som jag känner mig misslyckad med. Det där specifika är inte alltid så lätt att sätta fingret på vad det egentligen är.

Fredrik Svenaeus är filosof och professor i praktiska kunskapens teori samt författare till texten *Vad är praktisk kunskap - en inledning till ämnet och boken*. Han beskriver att "den praktiska kunskapen bärs som en personligt erövrade kunnighet som tagit plats hos individen - och i den mänskliga gemenskap där han eller hon handlar - och den utövas på ett intuitivt sätt" (Svенеaus 2009, s. 13). Människan erövrar praktisk kunskap genom att erfara den praxis vi är verksamma inom. Den praktiska kunskapen blir på ett visst sätt synlig genom det kunnande vi utövar utan att vi tänker på det (a.a., s. 12f), men det är inte förrän vi börjar reflektera kring vad vi egentligen gjorde som vi möjligen kan få syn på kunskapen. Vad är då det specifika jag gör i mina händelser som jag genom reflektion kan få syn på och som är min praktiska kunskap? Vad är det för kunskaper som jag besitter utan att egentligen veta om det?

Det finns ofta ett behov av att utreda det som skaver inom oss (a.a., s. 33). Jag hade aldrig kommit att tänka på detta som ett dilemma om det inte vore för den jobbiga situationen i hallen. Det är den som skaver inom mig. Men *vad* är det som skaver? Hittills har jag tittat på möjligheterna att det kan vara känslan av att tappa kontrollen, att inte leva upp till de krav som ställs på mig. Varför gör inte barnen som jag säger? Vad bör jag ta lärdom av och tillägga i min praktiska kunskap så att jag vidare kan undvika dessa brister? För det känns som om det är brister i min praktiska kunskap som gör att barnen inte blir medgörliga.

För att ta reda på vad som skulle kunna vara brister i hallen tänker jag börja försöka lista ut vad det är som fungerar bra, vad jag specifikt är nöjd med i Honky tonk-aktiviteten. När musiken tystnar känner jag en känsla av tillfredsställelse. Flera av barnen har deltagit mer eller mindre på sina egna vis i aktiviteten. Jag har uppmuntrat barnen till att röra på sig, jag har visat dem att det är roligt med rörelse. Hur gjorde jag det? Vad är det för ett kunnande min kropp har plockat fram utan mitt medvetande? Jag minns att den där brinnande glädjen

inom mig lyste igenom hela kroppen. Det kändes som om ögonen lyste av lycka, jag log nog med hela ansiktet. Rörelserna var nästintill överdrivna och jag kände mig, som bekant, som en skådespelare framför en publik. För att få publiken att stanna behöver jag vara underhållande. Viljan att få med barnen i aktiviteten uppmuntrade mig att fortsätta underhållningen. Det gäller även att hitta just det där specifika som barnen tycker om. Av tidigare erfarenheter vet jag med mig att många av barnen i den här barngruppen tycker mycket om musik, därav valet med Honky tonk. Valet av plats vilade på att ge barnen stort rörelseutrymme och en plats där de flesta kunde se mig var än de befann sig på gården. Jag gör olika val utifrån saker jag redan vet, prövar om något fungerar eller inte. Jag förkastar idéer eller bygger vidare. Jag har en känsla för att liksom läsa av situationen, att läsa av barnen. Det kan nog vara det som jag gör så bra och som bidrar till att jag känner mig tillfreds med aktiviteten. Jonna Hjertström Lappalainen och Ewa Schwarz skriver i artikeln *Tänkandets gryning - praktisk kunskap, bildning och Deweys syn på tänkandet* att den yrkesverksamma människan behöver bli "medveten om varför hon löser en uppgift på ett visst sätt" (Hjertström Lappalainen & Schwarz 2011, s. 99). I rörelseaktiviteten har jag redan i förväg funderat ut flera av anledningarna till varför jag gör som jag gör baserat på tidigare erfarenheter. Men i hallen har jag inte förberett mig och därför tolkar jag det som att min uppfostran blir grunden till mitt handlande. Att jag av vana säger åt dem att sluta. Istället för att använda min praktiska kunskap tar vanan över.

Men jag försöker ändå ta tillbaka kontrollen på hallsituationen och väljer att pröva olika metoder för att få stopp på springande. Jag pratar med barnen, jag visar mina känslor och ansiktsuttryck, jag stoppar dem genom att ta dem i handen och föra dem tillbaka till grovhallen. Jag till och med springer efter barnen, hintar och fångar upp Oscar i famnen. Men just den här gången var detta inte tillräckligt. Den enda stunden som jag lyckas fånga barnens uppmärksamhet och får dem för en liten stund att lyssna på mig, är när jag frågar om vi inte ska ta och sjunga lite. Återigen blir sång och musik ett ämne som lockar barnens uppmärksamhet. Något de verkar uppleva som underhållning. Hjertström Lappalainen och Schwarz skriver utifrån ett eget exempel om en lärares förmåga att nå fram till ett barn, att utifrån tidigare erfarenheter av liknande situationer vi mött kan vi reflektera över konkreta faktorerens betydelse för att lyckas något (a.a., s. 103). Jag tänker då att det i min praktiska kunskap om avklädning med dessa barn, finns information om hur jag bör agera för att situationen inte ska urarta på det viset den gör och därför ser jag redan tidigt ett scenario spelas upp framför mina ögon. Ett scenario baserat på tidigare erfarenheter vilket leder till att min kropp försöker hitta andra strategier för att ordna upp situationen. Kanske är detta också

min intuition av praktisk kunskap. Dock ligger redan omedvetna förväntningar till grund för att jag går in i situationen med en i förväg bestämd föreställning om avklädningen. Detta tror jag är relaterat till utfallet. Det jag däremot inte förstår är varför jag låter barnen smita in om jag redan i förväg har en föreställning om hur det kommer att bli.

Enligt Hjertström Lappalainen och Schwarz uppstår ibland ett så kallat brott i handlandet, vilket är exempelvis när handlandet inte fungerar. Hon skriver att "i dessa lägen blir vi medvetna om situationen på ett nytt sätt. Vi blir perplexa och börjar reflektera" (a.a., s. 108). I stundens hetta reflekterar jag väldigt snabbt i syfte att hitta nya tillfälliga lösningar. Men så här i efterhand har jag haft möjligheten att titta närmare på vad som egentligen gick fel, eller som i Honky tonk faktiskt gick riktigt bra. Jag kan, som Hjertström Lappalainen och Schwarz skriver, reflektera mig bort från rutinerna och de möjligheter som ligger närmast till hands och istället försöka hitta nya, oupptäckta möjligheter (a.a., s. 110), vilket jag tänker leder till ny praktik kunskap.

Slutord

Ju mer man tänker, ju mer inser man att det inte finns något enkelt svar (Nalle Puh - A.A. Milne).

Det finns något vist i det som Nalle Puh uttrycker i citatet ovan. Ju mer jag skriver i min essä, desto mer finner jag att undersöka vidare på, vilket gör svaren på sätt och vis oändliga. Men någonstans måste jag avgränsa mig, sätta stopp för mina tankar och tänka tillbaka på vad jag har lärt mig med denna studie. När jag började hade jag en vision om att samla på mig ny kunskap om fenomenet rörelse för att kunna skapa förutsättningar för rörelse inomhus. Jag hade tänkt rikta in min essä mer på hur en miljö skulle kunna byggas upp, men eftersom jag funnit så mycket intressant på vägen har det lett till att sidantalet inte räcker till. Jag kommer istället att ta med mig all den nyvunna kunskapen, min utvecklade förståelsehorisont, tillbaka till verksamheten där jag tillsammans med mina kollegor kan bygga vidare på idén. Jag tycker ju ändå att vi har de perfekta miljöerna för att skapa rum för rörelse inomhus.

I min essä har jag belyst två olika sidor av rörelse som speglar varandra - rörelse som lustfylld förtjusning och rörelse som strategi för att undanröja stress. Jag har synliggjort min inställning till rörelse och mitt behov av kontroll. Den brinnande känslan för att barnen ska få känna glädje i att röra sig förutsätter att jag vågar släppa kontrollen. Vågar låta barnen röra på

sig hur de vill och när de vill. Annars stoppar jag dem, ignorerar deras kroppsliga uttryck och begränsar deras inflytande i verksamheten. Jag behöver dessutom inspektera mina egna förväntningar på pojkars respektive flickors rörelse för att bli medveten om att jag behandlar och uppmuntrar dem lika till rörelse. Jag har upptäckt att barn är mer benägna att röra på sig om pedagogerna är goda förebilder som uppmuntrar barnen eller deltar i aktiviteter.

Jag har kommit fram till att rörelse kan vara en strategi för barnen att skydda sig mot olika stressfaktorer. De skyddar sig mot pedagogers och föräldrars motsatta förväntningar, krav och gränser. Vi behöver hitta ett sätt att agera lika för utan de förutsättningarna kommer barnen känna förvirring och stressen ökar. De stora enheterna och barngrupperna kan också bli en stressfaktor för både barn och vuxna om pedagogerna inte ser till att ha en välfungerande struktur där de får tillgång till både stora och små sammanhang. Samtidigt så känner jag som är verksam i en sådan enhet att så länge strukturen finns där och alla är lika benägna om att följa den, så blir det en lugnande faktor med fler kollegor runtomkring mig. Det handlar om att dela lika så att ingen tilldelas mer arbete än någon annan.

Så finns det något jag hade kunnat göra annorlunda i hallen för att jag skulle känna mig tillfreds? Genom den reflekterande metoden har jag kommit fram till att jag blir stressad av pressen på att leva upp till förväntningarna på att vara en förskollärare som ständigt har kontroll, att det känns som ett misslyckande att jag inte får barnen att lyssna på mig. Men jag har också kommit fram till att det handlar ibland om att våga släppa kontrollen, våga låta barnen springa omkring. Kanske skulle jag ignorera mina känslor av frustration, låtit den vilda leken pågå och bara hjälpt ett barn i taget.

Svaret på min sista fråga kommer förbli öppen. Jag har i min essä försökt sätta fingret på det där specifika, min praktiska kunskap, för att kunna lyfta med mig det vidare. Jag har samlat på mig nya kunskaper om rörelse ur flera olika teoretiska perspektiv. Nu ska jag vända mig till min verksamhet för att börja fundera på vad det är jag behöver i strukturerandet av en för alla individer inbjudande miljö där barnen har lika möjligheter att ägna sig åt rörelse inomhus. Börja använda mig av all nyvunnen kunskap och förverkliga min vision. Men som sagt, "ju mer man tänker, ju mer inser man att det inte finns något enkelt svar" (Nalle Puh - A.A. Milne).

Referenslista

- Bergman, Emma & Häggmark, Jessica (2010). *Barns möjligheter till fysisk aktivitet i förskolans innemiljö*. C-uppsats. Institutionen för pedagogik och lärande. Luleå tekniska universitet
- Brinkkjaer, Ulf & Høyen, Marianne (2013). *Vetenskapsteori för lärarstudenter*. Lund: Studentlitteratur
- Ellneby, Ylva (1999). *Om barn och stress: och vad vi kan göra åt det*. Stockholm: Natur och kultur
- Gustavsson, Bernt (2000). *Kunskapsfilosofi: Tre kunskapsformer i historisk belysning*. Stockholm: Wahlström och Widstrand
- Hammarén, Maria (2005). *Skriva: en metod för reflektion*. 2. uppl. Stockholm: Santérus
- Hangaard Rasmussen, Torben (1993) *Den vilda leken*. Lund: Studentlitteratur
- Henkel, Kristina (2006). *En jämställd förskola: teori och praktik*. Skärholmen: Jämställt.se
- Henriksen, Jan-Olav & Vetlesen, Arne Johan (2013). *Etik i arbete med människor*. 3., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Hjertröm Lappalainen, Jonna & Schwarz, Eva (2011). ”Tänkandets gryning”. I: Burman, Anders (red). *Våga veta! Om bildningens möjligheter i massutbildningens tidevarv*. Stockholm: Södertörns högskola
- Holmqvist, Angelica & Peltonen, Carita (2007). *Rörelse och hälsa - En studie om pedagogers tankar om barns rörelse och hälsa i förskolan*. C-uppsats. Lärarutbildningen. Högskolan Kristianstad
- Johansson, Anette, Johansson, Carina & Rikardsson, Helen (2007). *Den fysiska rörelsens betydelse för barns motoriska utveckling och inläring*. C-uppsats. Institutionen för pedagogik. Växjö universitet
- Mörelius, Evalotte (2014). *Stress hos barn och ungdom*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Olofsson, Erica (2014). *Åtta pedagogers uppfattningar av rörelse för barn i ålder 1-6 år*. C-uppsats. Högskolan i Halmstad
- Osnes, Heid, Skaug, Hilde Nancy & Eid Kaarby, Karen Marie (2012). *Kropp, rörelse och hälsa i förskolan*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Patel, Runa & Davidson, Bo (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 4., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur

- Pramling Samuelsson, Ingrid, Sheridan, Sonja, Williams, Pia & Nasiopoulou, Panagiota (2015). "Stora barngrupper i förskolan: ett medieperspektiv". I: Balldin, Jutta (red.) (2014). *Om förskolan och de yngre barnen: historiska och nutida nedslag*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Sigmundsson, Hermundur & Pedersen, Arve Vorland (2004). *Motorisk utveckling: nyare perspektiv på barns motorik*. Lund: Studentlitteratur

Elektroniska resurser

- Alsterdal, Lotte (2014). "Essäskrivande som utforskning". I: Burman, Anders (red.) *Konst och vetenskap. Essäer om etiska lärprocesser*. Stockholm: Södertörns högskola
Tillgänglig: < [http://www.sh.se/p3/ext/res.nsf/vRes/kalendarium_1395762816704_essaskrivande_som_utforskning_pdf/\\$File/essaskrivande_som_utforskning.pdf](http://www.sh.se/p3/ext/res.nsf/vRes/kalendarium_1395762816704_essaskrivande_som_utforskning_pdf/$File/essaskrivande_som_utforskning.pdf) >
- Ellneby, Ylva (2013). *UR Samtiden - Förskoledagarna 2013: Stressade barn i förskolan (webbföreläsning)*. Stockholm: Utbildningsradion
Tillgänglig: < <http://www.ur.se/Produkter/176321-UR-Samtiden-Forskoledagarna-2013-Stressade-barn-i-forskolan> >
- Eriksson, Ture & Prawitz, Dag (odat.). Rörelse. *Nationalencyklopedin*. Tillgänglig: Nationalencyklopedin (2015-03-26)
- Folkhälsomyndigheten (odat.). *Vad är fysisk aktivitet?*
Tillgänglig: < <http://www.folkhalsomyndigheten.se/far/inledning/vad-ar-fysisk-aktivitet/> > (2015-04-11)
- Lindqvist, Anna (2010). *Dans i skolan: om genus, kropp och uttryck*. Diss. Umeå : Umeå universitet, 2010
Tillgänglig på Internet: < <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-32496> >
- Skolverket (2011). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. (2., rev. uppl.) Stockholm: Skolverket
Tillgänglig: < <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442> >
- Molander, Bo (odat.). Motorik. *Nationalencyklopedin*. Tillgänglig: Nationalencyklopedin (2015-03-26)
- Schäfer Elinder, Liselotte & Faskunger, Johan (red.) (2006). *Fysisk aktivitet och folkhälsa*. Stockholm: Statens folkhälsoinstitut
Tillgänglig: < http://www.folkhalsomyndigheten.se/pagefiles/12119/R200613_Fysisk_aktivitet_0701.pdf >

- Svenaeus, Fredrik (2009). ”Vad är praktisk kunskap? En inledning till ämnet och boken”. I: Alsterdal, Lotte, Bornemark, Jonna & Svenaeus, Fredrik. *Vad är praktisk kunskap?*. Huddinge: Södertörns högskola
Tillgänglig på Internet: < <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:sh:diva-3283> >
- Wikland, Maria (2013). ”Att bedöma stödjande miljöer för fysisk aktivitet i förskolan”. *Socialmedicinsk tidskrift*, vol 90: 4, s. 561-571
Tillgänglig: < <http://socialmedicinsktidskrift.se/smt/index.php/smt/article/view/1024/842> >